

LVI. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

*A Vakok Világa kiadását 1995-ben a
Nemzeti Kulturális Alap 1.000.000 Ft-tal támogatta.*

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Bevezetés</i>	3
<i>I. rész. Szociális igazgatás, szociális ellátások</i>	3
1. Általános rendelkezések, a szociális igazgatás garanciális szabályai	3
2. Normatív pénzbeli ellátás	6
3. Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások	7
4. Természetben nyújtott szociális ellátások	10
5. Külön jogszabályok által szabályozott szociális ellátások	11
<i>II. rész. Személyes gondoskodást nyújtó ellátások</i>	14
1. Az ellátások formái	14
2. Alapellátások	14
3. Szakosított ellátási formák	15
4. Az intézményi jogviszony	18
<i>III. rész. Foglalkoztatás, foglalkozási rehabilitáció</i>	22
1. Speciális munkajogi rendelkezések	22
2. A megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatása és szociális ellátása	22
<i>IV. rész. Rokkantsági nyugdíj, rokkantsági járadék</i>	29
1. Rokkantsági nyugdíj	29
2. Rokkantsági járadék	34
<i>V. rész. Egyéb jogszabályok, speciális rendelkezései</i>	35
1. Családi pótlék	35
2. Gyermekgondozási segély	35
3. Adózás, adómentes jövedelmek	35
4. Mentesség a villamoshálózat-fejlesztés hozzájárulás fizetése alól	36
5. Vakok küldeményeinek postai továbbítása	36
6. Mentesség a bírósági végrehajtás során	36
7. Speciális rendelkezés a büntetőeljárásban	36
8. Az okiratokra vonatkozó külön rendelkezés	37
9. A vakok végrendelezési joga	37
10. Utazási kedvezmények	37
11. Mentesség a tv-előfizetési díj megfizetése alól	38

*A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének havi folyóirata. Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin. Kiadóhivatal: MVGYOSZ 1146 Budapest, Hermina út 47. Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna. Készült a Signatura Ipari Termelő és Szolgáltató Kft. nyomdájában 1650 példányban. Felelős vezető: Rózsavölgyi László.
ISSN: 0209-6765.*

T Á J É K O Z T A T Ó

A vakokra vonatkozó speciális jogi rendelkezésekről

Bevezetés

A 3200/1949. (IV. 9.) Korm. rendelet értelmében a vakokról való intézményes gondoskodás állami feladat. A gondoskodás célja, hogy lehetővé tegye a vakok számára a társadalomba való minél teljesebb beilleszkedést, evégből biztosítva számukra a sajátos helyzetüknek megfelelő általános művelődést, szakmai képzést, és a munkaképes vakok számára a nemzeti termelő munkában való részvételt. A gondoskodás továbbá arra irányul, hogy a munkaképtelen vakok számára emberhez méltó ellátást biztosítson.

A jelen tájékoztató a vakokra vonatkozó, illetőleg a vakokat is érintő néhány alapvető jogintézmény fontosabb szabályait tartalmazza. Tájékoztatónk az ismertetett jogszabályoknak az 1995. március 31. napján hatályos szövegét foglalja magában. Az alapjogszabályok kibocsátása óta megjelent nagyszámú módosító rendelkezés feltüntetését terjedelmi okokból mellőztük.

I. rész. Szociális igazgatás, szociális ellátások

1. Általános rendelkezések, a szociális igazgatás garanciális szabályai

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról az 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: szociális törvény) rendelkezik. E törvény célja, hogy a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésük garanciáit. Feltétlen kiemelőndő tehát, hogy a szociális törvény nem szabályozza a jelenleg létező szociális ellátások teljes körét. Bizonyos ellátások vonatkozásában, jelentős módosulásokkal bár, de a korábbi, elsősorban rendeleti szintű szabályozás jelenleg is irányadó. A helyi önkormányzatok továbbá a szociális törvényben, valamint a külön jogszabályokban szabályozott ellátásokon túlmenően saját költségvetésük terhére egyéb ellátásokat is megálaphatnak.

A törvény hatálya kiterjed a Magyarországon élő magyar állampolgárokra, az állandó tartózkodásra jogosító személyi igazolvánnyal rendelkező bevándorolt, va-

lamint a magyar hatóságok által menekülteként elismert személyekre.

Az e törvényben meghatározott szociális feladat- és hatásköröket

- a) helyi önkormányzat képviselő-testülete;
b) a települési önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) gyakorolja.

E törvény alkalmazásában

- a) **jövedelem:** a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvényben jövedelemként meghatározott vagyoni érték (bevétel) munkavállalói járulékkal, személyi jövedelemadóval, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékkal, valamint a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvényben elismert költségekkel csökkentett része függetlenül attól, hogy adómentesnek vagy adókötelesnek minősül. Nem tekinthető jövedelemnek a temetési segély és az alkalmanként adott átmeneti segély, valamint – a személyes gondoskodásért fizetendő személyi térítési díj megállapítása kivételével – a mozgássérültek közlekedési támogatása, a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka;
- b) **vagyon:** ha e törvény másként nem rendelkezik minden ingatlan, ingó dolog, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (jelenleg: havi 8400 Ft) ötvenszeresét meghaladja, és amelynek hasznosítása nem veszélyezteti a vagyonnal rendelkező lakhatási és megélhetési feltételeit;
- c) **család:** egy háztartásban életvitelszerűen együtt lakó közeli hozzátartozók;
- d) **közeli hozzátartozó,** ha e törvény másként nem rendelkezik: a házastárs, az élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbe fogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbe fogadó, a mostoha- és a nevelőszülő;
- e) **tartásra köteles és képes személy:** a d) pontban meghatározott az a közeli hoz-

- zártartozó, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem a tartási kötelezettség teljesítése mellett meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, továbbá a tartást szerződésben vállaló, illetve az a személy is, akit a bíróság tartásra kötelezett;
- f) **szociális intézmény:** az e törvényben meghatározott személyes szociális gondoskodást nyújtó szervezet;
- g) **rendszeres pénzellátás:** a táppénz, a terhességi- gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, a saját jogú öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj, az öregségi és munkaképtelenségi járadék, az állandó özvegyi nyugdíj – kivéve a házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó személy özvegyi nyugdíját –, a végkielégítés, a szülői nyugdíj, az özvegyi járadék, a baleseti táppénz, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a hozzátartozói baleseti nyugellátás – kivéve a baleseti járadékot –, a foglalkoztatási törvény alapján folyósított pénzbeli ellátás, az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadék, a bányászok egészségkárosodási járadéka, a rokkantsági járadék, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásai; a gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, a munkanélküliek jövedelem pótló támogatása, az ápolási díj; a rendszeres szociális segély;
- h) **kereső tevékenység,** ha e törvény másként nem rendelkezik: minden olyan munkavégzéssel járó tevékenység, amelyért ellenérték jár.
- Ahol e törvény jövedelmet említ, a családi pótlékot, az árvaellátást, a házastársi pótlékot, a házastárs után járó jövedelem pótlékot és a tartásdíj címén kapott összeget annak a személynek a saját jövedelmeként kell figyelembe venni, akire tekintettel azt megállapították, illetve fizetik.

A szociális ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet.

A szociális ellátásra való jogosultság elbírálásához a kérelmező kötelezhető arra, hogy családja vagyoni, jövedelmi viszonyairól nyilatkozzék, illetve azokat igazolja. Az önkormányzat hatáskörébe tartozó ellátásoknál a nyilatkozat és az igazolás tartalmának, illetve benyújtásának részletes szabályait, valamint a jövedelemszámításnál irányadó időszakot a helyi önkormányzatok rendeletben szabályozzák. Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a jövedelemszámításnál irányadó időszak a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél a három hónapot, egyéb jövedelmeknél pedig az egy évet nem haladhatja meg.

A szociális hatáskört gyakorló szervek megkeresésére a fővárosi (megyei) adó- és pénzügyi ellenőrzési hivatal 15 napon belül köteles közölni a szociális ellátást igénylő személyi jövedelemadójának alapját.

A szociális hatáskört gyakorló szerv határozatának bírósági felülvizsgálatára vonatkozó eljárás során ideiglenes intézkedésnek van helye.

A bíróság a fél kérelmére ideiglenes intézkedésként rendelkezhet

- a) normatív pénzbeli szociális ellátás folyósításáról;
- b) természetben nyújtott szociális ellátás biztosításáról;
- c) személyes gondoskodást nyújtó szociális intézménybe való beutalásról;
- d) intézményi jogviszony fenntartásáról.

A bíróság az ideiglenes intézkedésről végzéssel határoz. Az ideiglenes intézkedés már a jogosultság alapjául szolgáló tények valószínűsítése esetén is megtehető.

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság az e törvényben szabályozott,

szociális igazgatási eljárásban hozott érdemi határozatot megváltoztathatja.

A jogosult a jogerős határozatból eredő igényét a határozat kézhezvételétől számított hat hónapon belül érvényesítheti.

Ha a pénzbeli és a természetben nyújtott ellátásra vonatkozó igényt jogerősen megállapítják, az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes.

A szociális hatáskört gyakorló szerv által a szociális igazgatási eljárásban hozott kötelezettséget megállapító határozat jogerőre emelkedésétől számított egy év eltelté után nincs helye végrehajtásnak.

A teljesítésre köteles szociális hatáskört gyakorló szerv ellen a pénzbeli és a természetben nyújtott ellátásra vonatkozó jogerős határozat vagy bírói ítélet végrehajtását – a jogosult kérelmére –, a bírói ítélet esetében a bírósági végrehajtó, egyéb esetben pedig a jogerős határozatot hozó szerv rendeli el.

A szociális igazgatási eljárás költség- és illetékmentes.

Az e törvényben meghatározott feltételek hiányában vagy e törvény megsértésével nyújtott szociális ellátást meg kell szüntetni, az ellátást jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vevőt pedig kötelezni kell

- a) a pénzbeli szociális ellátás visszafizetésére;
- b) természetben nyújtott szociális ellátás esetén a dolog visszaszolgáltatására vagy a szolgáltatásnak megfelelő pénzenérték megfizetésére;
- c) a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás esetében az intézményi térítési díj teljes összegének megfizetésére.

A szociális hatáskört gyakorló szerv a jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vett ellátás megtérítését az igénybevételről való tudomásszerzésétől számított három hónapon belül rendelheti el. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételről, illetőleg folyamatos ellátás esetén az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt.

2. Normatív pénzbeli ellátás .

Gyermeknevelési támogatás

Gyermeknevelési támogatásra jogosult az az anya – illetve külön kormányrendeletben meghatározott esetben az az apa –, aki a gyermek születését, örökbefogadását, továbbá az a nevelőszülő, aki a gyermek nevelésbe vételét megelőzően 180 nap biztosítási idővel rendelkezik, és saját háztartásában otthon három vagy több kiskorút nevel, feltéve, hogy a legfiatalabb gyermek a harmadik életévét betöltötte, de a nyolcadik életévét még nem haladta meg. A támogatásra való jogosultság szempontjából nem vehető figyelembe az a gyermek, aki kereső tevékenységet folytat, kivéve, ha a kereső tevékenységet a tanulói jogviszony mellett vagy annak keretében végzi.

E rendelkezés alkalmazása szempontjából, saját háztartásban neveltek kell tekinteni azt a gyermeket is, aki

- a) átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, szakmunkástanuló otthonban, kórházban van;
- b) két hónapot meg nem haladóan ápolást, gondozást nyújtó vagy rehabilitációs szociális intézményi ellátásban részesül.

Nem állapítható meg a gyermeknevelési támogatás, illetve a megállapított támogatás folyósítását meg kell szüntetni, ha

- a) a kérelmező családjában az egy főre jutó jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének háromszorosát meghaladja;
- b) a jogosult rendszeres pénzellátásban részesül;
- c) a jogosult munkaviszonyban, közszolgálati jogviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, szolgálati jogviszonyban, szövetkezeti tagként, munkaviszony jellegű jogviszonyban áll, és emellett munkaideje a napi 4 órát meghaladja;

d) a jogosult a c) pontban említett jogviszonyokon kívül olyan más kereső tevékenységet folytat, amelynél a munkavégzés nem otthon történik;

e) a támogatásban részesülő gyermeknevelési kötelezettségeit nem teljesíti;

f) a támogatásra való jogosultságnak az e törvényben szabályozott feltételei hiányoznak.

Ha a gyermeknevelési támogatásra jogosult családjában a támogatás folyósításának időtartama alatt újabb gyermek születik, három éven aluli gyermeket fogadnak örökbe vagy vesznek nevelésbe, a támogatás folyósítását nem lehet megszüntetni, ha a jogosult egyébként megfelel a gyermeknevelési támogatásra való jogosultság feltételeinek. Ha a támogatásban részesülő az általa nevelt gyermek halála miatt nem felel meg a fentebb részletezett feltételeknek, a támogatást a halálesetet követő hónaptól számított 3 hónap után kell megszüntetni.

A gyermeknevelési támogatás iránti igényt a kérelmező a lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőhöz nyújthatja be. A jegyző a kérelem alapján elbírálja az igényt, és az önkormányzat költségvetésének terhére megelőlegezi az ellátást.

A gyermeknevelési támogatás havi mértéke azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegével, amelyből a jogosult az ellátás után nyugdíjjárulék fizetésére kötelezett. A támogatást a jogosult részére havonta utólag kell folyósítani. A támogatás folyósításának időtartama szolgálati időre jogosít.

A népjóléti miniszter kivételes méltányosságból a gyermeknevelési támogatásra való jogosultságát annak a legalább 180 napi biztosítási idővel rendelkező személynek is megállapíthatja,

- a) akinek jogosultsága megszűnt, legfeljebb 2 évig;

- b) akinek nagykorú gyermeke oktatási intézmény nappali tagozatán tanul, a tanulmányainak befejezéséig;
- c) aki három éven aluli gyermeket nevel, feltéve, hogy a kérelmező legalább három – a b) pontban szabályozott esetben legalább két – kiskorú gyermeket nevel.

3. Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások

A szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások iránti kérelmet – ha e törvény másként nem rendelkezik – a kérelmező állandó lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott önkormányzati szervnél kell előterjeszteni.

A szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokról szóló határozatot a bíróság nem változtathatja meg.

Ha a rendszeres szociális segélyben részesülő személynek van olyan ingatlan vagyona, amelyből az ellátás egészben vagy részben fedezhető, az önkormányzat a rendeletében meghatározott esetekben a folyósított támogatás összegét a jogosult halálakor hagyatéki teherként a területileg illetékes közjegyzőnél bejelentheti. Erről a támogatás megállapításáról szóló határozatban rendelkezni kell.

3.1. Munkanélküliek jövedelem-pótló támogatása

A települési önkormányzat a megélhetése alapjául szolgáló jövedelem pótlására jövedelem-pótló támogatásban részesíti azt a munkanélkülit,

- a) aki a foglalkoztatásról szóló törvény alapján munkanélküli járadékban részesült, és a munkanélküli járadék folyósítása időtartamának lejártát követően más munkanélküli ellátásra nem jogosult;
- b) aki részére a munkanélküli járadék folyósítását kereső tevékenység folytatása

vagy képzésben történő részvétel miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szüntették meg, és a kereső tevékenység, illetőleg képzés megszűnését követően munkanélküli ellátásra nem szerzett jogosultságot;

- c) akinek jövedelem-pótló támogatását kereső tevékenység vagy képzés miatt szüntették meg, és a kereső tevékenység vagy a képzés megszűnését követően a foglalkoztatási törvény alapján munkanélküli ellátásra nem jogosult, feltéve, hogy családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80 %-át.

Nem állapítható meg jövedelem-pótló támogatás annak a munkanélkülinek, aki

- a) rendszeres pénzellátásban részesül,
- b) előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, javító-nevelő munka, elzárás büntetését tölti;
- c) sor- vagy tartalékos katonai szolgálatot, polgári szolgálatot teljesít.

Meg kell szüntetni a támogatás folyósítását a fentebb megállapított kizáró okok bekövetkezésekor, továbbá, ha a munkanélküli

- a) oktatási intézmény nappali tagozatán kezdi meg tanulmányait;
- b) kereső tevékenységet folytat, a tevékenység megkezdésétől számított harminc napon belül.

E rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a munkanélküli

- a) az illetékes megyei (fővárosi) munkaügyi központtal a foglalkoztatási törvényben szabályozott együttműködést nem vállalja, vagy neki felróható okból a munkaügyi központtal nem működik együtt;
- b) az önkormányzat által felkínált közhasznú munkát vagy az önkormányzat közreműködésével felajánlott egyéb munkahelyet nem fogadja el.

A jövedelempótló támogatás iránti kérelemhez csatolni kell a munkaügyi központ igazolását arról, hogy a kérelmezőt munkanélküliként nyilvántartja, és a kérelmező a foglalkoztatási törvény alapján járó ellátásokat már kimerítette.

A jövedelempótló támogatás havi összegét úgy kell megállapítani, hogy az

- a) a jövedelemmel nem rendelkező munkanélküli jogosult esetén érje el;
- b) jövedelemmel rendelkező munkanélküli jogosult esetén az egyéb jövedelmekkel együtt érje el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80 %-át.

A települési önkormányzat a legalább 6 hónapja jövedelempótló támogatásban részesülő munkanélkülit a lakosság vagy a település általános szükségleteinek kielégítése érdekében közösségi munkavégzés keretében legfeljebb havi 40 óra időtartamban foglalkoztathatja. A foglalkoztatás időtartama napi 1 óránál kevesebb nem lehet, és nem haladhatja meg a napi 8 órát.

Azt a munkanélkülit, akit közösségi munkavégzés keretében foglalkoztatnak, a jövedelempótló támogatás mellett díjazás illeti meg. A díjazás mértéke nem lehet kevesebb mint a kötelező legkisebb munkabér és a jövedelempótló támogatás különbségének időarányos része.

A települési önkormányzat a közösségi munkavégzés díját saját költségvetése terhére a fentebb szabályozott mértéknél magasabb összegben is meghatározhatja.

Ha a munkanélküli a közösségi munkavégzési lehetőséget nem fogadja el, vagy az alól kivonja magát, részére három hónapig jövedelempótló támogatás nem folyósítható.

3.2. Lakásfenntartási támogatás

A települési önkormányzat lakásfenntartási támogatást nyújthat annak a családnak vagy személynek, aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben la-

kik és lakás hasznosításából származó jövedelemmel nem rendelkeznek.

A lakásfenntartási támogatás megállapításának feltételeit, valamint a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget a települési önkormányzat rendeletében határozza meg.

Különösen indokolt a lakásfenntartási támogatás akkor, ha a lakásfenntartás indokolt költségei eléri vagy meghaladják az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók és a lakásigény mértékének meghatározásánál figyelembe vett más személyek összjövedelmének 35 %-át, és az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét.

A lakásfenntartási kiadások körében figyelembe kell venni a lakbért vagy albérleti díjat, a lakás célú pénzügyi kölcsön törlesztőrészletét, a fűtés díját, illetve költségeit, a csatornahasználati díjat, a szemétszállítás költségeit, valamint az önkormányzat rendeletében meghatározott mértékig a villanyáram, a víz- és gázfogyasztás költségeit. Az önkormányzat rendeletében lakás-karbantartási költségek figyelembevételét is előírhatja.

Lakásfenntartási támogatás ugyanazon lakásra csak egy jogosultnak állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától.

Ha az önkormányzat rendelete rövidebb időtartamot nem állapít meg, a támogatás egy naptári évre szól, és a támogatás iránti kérelmet évente meg kell újítani.

3.3. Ápolási díj

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás.

Ápolási díjra jogosult a jegyes kivétellel a hozzátartozó [Ptk. 685.§ b) pont], ha önmaga ellátására képtelen, állandó és tartós felügyeletre, gondozásra szoruló 2 év

feletti súlyos fogyatékos vagy 18. életévét be nem töltött tartós beteg személy gondozását, ápolását végzi.

Ápolási díj állapítható meg annak a hozzátartozónak is, aki 18. életévét betöltött tartósan beteg személy gondozását végzi, ha az előzőekben meghatározott feltételek fennállnak.

Az ápolási díjról a települési önkormányzat képviselő-testülete dönt.

Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha

- a) az ápolat két hónapot meghaladóan bármilyen nevelési-oktatási, egészségügyi vagy szociális intézményi ellátásban részesül;
- b) rendszeres pénzellátásban részesül.

Az a) pontban foglaltak alkalmazása szempontjából, a napi legfeljebb 4 óras pedagógiai fejlesztő foglalkoztatás nem minősül nevelési-oktatási intézményi ellátásnak.

Az ápolási díjat megállapító szerv megszünteti az ápolási díj folyósítását, ha az ápoló a kötelezettségét nem teljesíti.

Az ápolási díj megállapítása iránti kérelemhez csatolni kell a háziorvos arra vonatkozó szakvéleményét, hogy az ápolat önmaga ellátására képtelen, állandó és tartós felügyeletre, gondozásra szorul. Az ápolási díjat kérelmező és az önkormányzat a szakvélemény felülvizsgálatát kérheti az ápolásra szoruló lakóhelye szerint illetékes egészségügyi szakrendelés – az ápolást indokló diagnózis szerint illetékes – szakorvosától.

A 18. életévét be nem töltött tartósan beteg személy ápolása esetén az ápolási díj nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél, 18 éven felüli személy ápolása esetében pedig az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 60%-ánál.

Az ápolási díj folyósításának időtartama szolgálati időre jogosít. Az ápolási díjban

részesülő személy az ellátás után nyugdíj-járulék fizetésére kötelezett. A települési önkormányzat az ápolási díj folyósításának időtartamára a társadalombiztosítási járulék nyugdíjbiztosítási ágazatára jutó járulék fizetésére kötelezett.

3.4. Átmeneti segély

A települési önkormányzat képviselő-testülete a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére a rendletében meghatározott átmeneti segélyt nyújt. Átmeneti segély pénzügyi tevékenységnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható.

Elsősorban azokat a személyeket indokolt átmeneti segélyben részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások, különösen betegség, elemi kár miatt anyagi segítségre szorulnak.

3.5. Temetési segély

A települési önkormányzat képviselő-testülete temetési segélyt nyújthat annak, aki a meghalt személy eltemettetéséről gondoskodott annak ellenére, hogy arra nem volt köteles, vagy tartására köteles hozzátartozó volt ugyan, de a temetési költségek viselése a saját, illetve családja létfenntartását veszélyezteti. A segély összege nem lehet kevesebb a helyben szokásos legolcsóbb temetés költségeinek 10%-ánál, de elérheti annak teljes összegét, ha a temetési költségek viselése a kérelmezőnek vagy családjának a létfenntartását veszélyezteti.

Temetési segély nem állapítható meg annak:

- a) akinek a családjában az egy főre jutó jövedelem eléri az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének háromszorosát;

b) aki a hadigondozásról szóló törvény alapján temetési hozzájárulásban részesült.

4. Természetben nyújtott szociális ellátások

A képviselő-testület döntése alapján pénzbeli ellátás helyett természetbeni szociális ellátás formájában nyújtható

- a) a lakásfenntartási támogatás;
- b) az átmeneti segély;
- c) a temetési segély.

A pénzbeli ellátás helyett nyújtott természetbeni ellátás különösen az élelmiszer, a tankönyv, a tüzelősegély, a közüzemi díjak kifizetése, a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése.

4.1. Köztemetés

A haláleset helye szerint illetékes települési önkormányzatnak kell gondoskodnia annak a vagyontalan személynek közköltsegen történő eltemetéséről, akinek nincs vagy nem lelhető fel tartásra köteles és képes hozzátartozója.

Ha utólag jut az önkormányzat tudomására, hogy a közköltsegen eltemetett után olyan vagyon maradt, amelyből a temetés költsége fedezhető lett volna, akkor a költségeket hagyatéki teherként a területileg illetékes közjegyzőnél be kell jelenteni.

Ha a közköltsegen eltemetett személy tartásáról másnak kellett volna gondoskodnia, a tartásra köteles személyt vagy az örököst a köztemetés költségeinek megtérítésére kell kötelezni.

4.2. Közgyógyellátás

A szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentésére közgyógyellátási igazolvány állítható ki.

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy térítésmentesen jogosult a

társadalombiztosítás által támogatott egyes gyógyszerekre és gyógyászati segédeszközökre, protetikai és fogszabályozó eszközökre, ideértve ez utóbbiak javításának költségeit is, valamint a járóbeteg szakellátás keretében gyógyfürdőben nyújtott fizioterápiás kezelésre.

Közgyógyellátásra jogosult

- a) a bentlakásos gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben lakó, az intézeti elhelyezett, az intézeti és állami nevelt kiskorú
- b) a rendszeres szociális segélyben részesülő
- c) a pénzellátásban részesülő hadigondozott és a nemzeti gondozott
- d) a sorkatonai családi segélyben részesülő
- e) a központi szociális segélyben részesülő
- f) a rokkantsági járadékos;
- g) az, aki I., II. csoportú rokkantsága alapján részesül nyugellátásban, baleseti nyugellátásban;
- h) az, aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül.

A települési önkormányzat képviselő-testülete a fentieken túlmenően annak is megállapíthatja a közgyógyellátásra való jogosultságát, aki szociálisan rászorult és gyógyszerköltsége olyan magas, hogy azt létfenntartása veszélyeztetése nélkül nem képes viselni.

Közgyógyellátásra jogosult a b)–e) pontokban említett személylyel együtt élő házastárs, élettárs és kiskorú gyermek is; részükre a közgyógyellátásra jogosító igazolványt külön-külön kell kiállítani.

A jogosult számára kizárólag a személyes szükségletének kielégítéséhez szükséges gyógyszer rendelhető.

Az igazolványt a jogosult állandó lakóhelye szerint illetékes jegyző állítja ki.

4.3. Egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság

A szociálisan rászorult személy részére a társadalombiztosítás egészségügyi szolgáltatásának igénybevételére jogosító iga-

zolványt kell kiállítani akkor, ha a társadalombiztosításról szóló törvény alapján egészségügyi szolgáltatásra nem jogosult.

Az igazolvány kiállítása szempontjából szociálisan rászorultnak kell tekinteni különösen azt a személyt, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét nem éri el.

5. Külön jogszabályok által szabályozott szociális ellátások

5.1. Rendszeres szociális segély, vakok rendszeres szociális segélyezése

A rendszeres szociális segélyről, valamint a vakok rendszeres szociális segélyezéséről a 2/1969. (V. 4.) EüM rendelet rendelkezik. E szerint, rendszeres szociális segélyben lehet részesíteni azt a tizennyolcadik életévét betöltött munkaképtelen, illetőleg rokkant személyt, akinek létfenntartását biztosító vagyona nincs, keresete vagy bármely forrásból származó jövedelme – ideértve az esetleges nyugellátást is – megélhetését nem biztosítja, továbbá akinek eltartásáról tartásra köteles és képes házastársa vagy rokona nem gondoskodik. A megélhetése különösen annak a személynek nem biztosított, akinek jövedelme a mindenkori özvegyi nyugdíj legkisebb összegét nem éri el.

Egészségi állapotára tekintet nélkül munkaképtelennek kell tekinteni azt a nőt, aki 65., illetőleg azt a férfit, aki 70. életévét betöltötte.

Rokkantnak kell tekinteni azt, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette. A rendszeres szociális segélyt igénylő személy munkaképesség-csökkenésének mértékét az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság Orvosszakértői Intézet lakóhely szerint illetékes I. fokú Orvosi Bizottsága állapítja meg.

A rendszeres szociális segély összegét a támogatásra szoruló személy szociális helyzetéhez és egészségi állapotához mérten kell megállapítani.

Ha a rendszeres szociális segélyben részesülő háztartásában olyan támogatásra szoruló családtag él, akinek tartására köteles, családtagonként segélyt lehet megállapítani.

A vakok rendszeres szociális segélyében lehet részesíteni azt a munkára nem képezhető vagy munkába nem állítható, tizennyolcadik életévét betöltött vak személyt, aki nem képes saját létfenntartását biztosítani, és nincs olyan tartásra köteles házastársa vagy rokona, aki gondoskodni tudna róla.

A vakságot a lakóhely szerint illetékes megyei, fővárosi vezető szemész szakfőorvos által kiállított bizonyítvánnyal kell igazolni. Azt, hogy a segélyt kérő vak személy nem képezhető, illetőleg munkába nem állítható, a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének (Budapest XIV., Hermina u. 47.) írásban adott nyilatkozatával kell igazolni. Az orvosi bizonyítványt és a Szövetség nyilatkozatát a segély iránti kérelemhez mellékelni kell. Nincs szükség a Szövetség nyilatkozatára, ha a vak nő az 55., a vak férfi pedig a 60. életévét betöltötte.

Ha egy családon belül több segélyre szoruló vak él, azok mindegyikét külön-külön segélyben lehet részesíteni.

Amennyiben a vakok rendszeres szociális segélyében részesülő vak személy háztartásában élő látó házastársa vagy rokona akinek eltartásáról a vak köteles gondoskodni – munkaképtelen és megélhetése nincs biztosítva, részére rendszeres szociális segélyt lehet megállapítani és folyósítani.

A 19/1995. (III. 1.) Korm. rendelet értelmében, az 1994. december 31-ét követő időponttól megállapított, illetve megállapításra kerülő vakok rendszeres szociális segélyének

- a) legalacsonyabb összege: havi 4000 Ft;
 b) legnagyobb összege: havi 8715 Ft.

Nem akadály a rendszeres szociális segélyezésnek, illetve a vakok segélyezésének az, ha a segélyt igénylő személynek olyan kisebb értékű ingatlana van, amely bármely okból nem értékesíthető.

A megállapított szociális segélyt havonta előre, a hó 5. napjáig kell a jogosult részére folyósítani.

A szociális segélyt határozott vagy határozatlan időtartamra kell megállapítani.

Annak a személynek, akinek határozott időtartamra állapították meg a szociális segélyt, és a segély folyósítására továbbra is szüksége van, a határidő lejárta előtt legalább egy hónappal kérnie kell a további folyósítást. A segély megállapítására jogosult szerv ismételt kérelem nélkül is újból megállapíthatja és folyósíthatja a segélyt, ha ismertek előtte azok az okok, amelyek a segély további folyósítását indokolják.

A szociális segély megállapítását kérheti maga az érdekelt személy, továbbá bármely állami vagy társadalmi szerv és állampolgár is.

Állandó keresetként vagy jövedelmként azt a bármely forrásból származó pénzbeli vagy nem szociális támogatás jellegű természetbeni juttatást célszerű figyelembe venni, amelyet a segélyt igénylő személy a kérelem benyújtását megelőzően három hónapon át kapott, ha az a határozat meghozataláig nem szűnt meg. Ugyanígy célszerű elbírálni az állandó keresetet vagy jövedelmet a segélyezés tartama alatt is.

A szociális segélyt megállapító határozatban kötelezni kell a segélyezettet, hogy a lakcímében, valamint a szociális helyzetében bekövetkezett változást a segélyt megállapító szervnek 8 napon belül jelentse be.

Ha a segélyezett életkörülményeiben olyan változás következik be, hogy szociális segélyre nem szorul rá (pl. szociális in-

tézetben helyezik el, jövedelemhez jut stb.), a segély folyósítását meg kell szüntetni. Ha a segélyezett más helységbe költözik, az új lakóhelye szerint illetékes segélyt megállapító szerv a jogosultságot megvizsgálja, és ennek alapján intézkedik a segély további folyósítása iránt.

A szociális segélyre szoruló személy a segély iránti kérelem elbírálásához, illetőleg a segélyezés feltételeinek felülvizsgálatához szükséges adatokat, igazolásokat, egyéb bizonyítványokat köteles az eljáró szerv rendelkezésére bocsátani.

A szociális segélyben részesülők természetbeni juttatásban (ruha, tüzelő segélyben, öregek napközi otthoni ellátásban, szociális étkeztetésben, házi szociális gondozásban stb.) is részesülhetnek.

5.2. Vakok személyi járadéka

A vakok személyi járadékának bevezetéséről az 1032/1971. (VII. 14.) Korm. határozat rendelkezik, melynek végrehajtására a 6/1971. (XI. 30.) EüM rendelet került kibocsátásra.

E szerint, vakok személyi járadékában kell részesíteni a 18. életévüket betöltött vak személyeket.

Kivételes méltánylást érdemlő esetben – egyéni elbírálás alapján – járadékban részesíthető az a családban élő, 18 éven aluli vak gyermek, akinek nevelőintézeti elhelyezése és oktatása hibáján kívül nem biztosítható, valamint gondozása, nevelése csak családi környezetben oldható meg.

Járadékban kell részesíteni azokat a kikapari, magánkereskedői, háziipari vagy vándoripari tevékenységet folytató vak személye ket is, akiknek szociális helyzetük, egészségi állapotuk és családi körülményeik azt indokolják.

Ha egy családon belül több ellátásra jogosult vak személy él, azok mindegyikét külön-külön megilleti a járadék.

Ha az érdekelt személy a vakok rendszeres szociális segélyére és a járadékra

egyaránt jogosult, részére mindkét ellátást meg kell állapítani.

A vak hadirokkantat mind a hadirokkant-járadék és a kivételes pénzellátás, mind a vakok személyi járadéka megilleti.

A járadékra való jogosultság szempontjából vaknak kell tekinteni azt a személyt, akiről megállapítják, hogy látását tartósan (egy év), illetőleg véglegesen elvesztette. A vakság tényét a lakóhely szerint illetékes megyei, fővárosi vezető szemész szakfőorvos állapítja meg. A szakfőorvos által megállapított orvosi vélemény felülvizsgálatát az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság Orvosszakértői Intézetétől lehet kérni.

A 18 éven aluli vak gyermek, valamint a kisipari, magánkereskedői, háziipari vagy vándoripari tevékenységet folytató vak személy részére a járadék megállapításához a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének (Budapest XIV., Hermina u. 47.) írásbeli javaslata szükséges.

A járadék iránti igényt kérelemre kell elbírálni. Megállapítását kérheti maga az érdekelt személy, illetőleg kezdeményezheti azt bármely állami, szövetkezeti vagy társadalmi szerv és állampolgár is.

A 22/1992. (I. 28.) Korm. rendelet értelmében, a járadékot a települési önkormányzat jegyzője – a kérelem benyújtását követő hó 1. napjától állapítja meg.

Az 1995. január 1-e utáni időponttól megállapított járadék összege egységesen havi 4000 Ft.

A járadék megállapításáról hozott határozatban kötelezni kell a járadékban részesített személyt, hogy a lakcímében bekövetkezett változást az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság Nyugdíjfolyósító Igazgatóságának, illetőleg a járadék folyósítása megszüntetését előidéző okot a települési önkormányzat jegyzőjének 8 napon belül jelentse be.

Szociális feladat- és hatáskörében eljárva, ugyancsak a települési önkormányzat jegyzője dönt a járadék megszüntetéséről, elrendeli a jogtalanul felvett járadék visszafizetését, illetve a visszafizetés kötelezettsége alól indokolt esetben mentesítést adhat, nyilvántartást vezet a járadékokról.

A megállapított járadékot – jogerős határozat alapján – a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság havonta utólag folyósítja. A járadék folyósítását – az utolsó felvétel napjával – meg kell szüntetni, ha a kisipari, magánkereskedői, háziipari vagy vándoripari tevékenységet folytató személy szociális helyzete azt nem indokolja.

Ha a járadékban részesülő személy állapotában javulás következik be, a látás mértékének megállapítása végett újkeletű szakorvosi bizonyítványt kell bekérni.

Ha a járadékban részesített vak személy nem jelenti be a helyzetében bekövetkezett olyan változást, amely a járadék folyósításának megszüntetését idézheti elő, kötelezni kell a jogtalanul felvett járadék visszafizetésére.

5.3. A cukorbeteg anyagi támogatása

A cukorbeteg anyagi támogatásáról a 18/1987. (XII. 24.) EüM rendelet került kibocsátásra.

E szerint, a cukorbeteg az e rendeletben meghatározott feltételek fennállása esetén havi 100,- Ft összegű támogatásban részesül.

A rendszeres inzulin vagy perorális antidiabetikus kezelésben részesülők közül támogatásra az jogosult, aki 70. életévét be töltötte, illetőleg az esedékesség évében be tölti, vagy I–II. csoportba tartozó rokkant, vagy nyugellátása, illetve szociális segélyezése évenkénti rendszeres emelése szempontjából a kiemelten kezelt csoportba tartozik (rendszeres szociális segélyben, vakok rendszeres szociális segélyében, vakok személyi járadékában, hadigondozási

pénzellátásban vagy központi szociális segélyben részesül).

A gyógyszeres kezeléssel szülő orvosi igazolást a nyugdíjban, illetőleg a nyugdíjszerű ellátásban részesülőknél – a folyósítási törzsszám feltüntetésével – a nyugdíjfolyósító szervhez, minden más személynek pedig a lakóhelye szerint illetékes jegyzőhöz kell benyújtania.

Az igazolást a jogosult tudtával bárki előterjeszheti.

A gyógyszeres kezeléssel szülő igazolást az illetékes körzeti orvos adja ki. E rendelet alkalmazásában cukorbeteg az, akinek az éhgyomri vércukra 8 mmol/l felett, vagy a nap folyamán ismételten 11 mmol/l felett van, vagy 75 grammos cukorterhelés után 2 óra múlva a vércukor értéke 11 mmol/l-t meghaladja.

A támogatást a nyugdíjas, a nyugdíjszerű ellátásban vagy a rendszeres szociális segélyben részesülő cukorbetegnek ezzel az ellátással egyidejűleg, minden más jogosultnak pedig évente két egyenlő részletben – január és július hónapban – kell kifizetni.

A nyugellátások és nyugdíjszerű egyéb ellátások évenkénti rendszeres emeléséről szóló rendelkezés a cukorbetegnek támogatására szolgáló összegre nem vonatkozik, az a nyugdíjjal, illetve nyugdíjszerű ellátással és a szociális segéllyel nem vonható össze, így az egyéb jogszabályokban megjelölt korlátozó értékhatárok szempontjából figyelmen kívül kell hagyni, elkülönítetten kell kezelni.

E rendelet alapján legfeljebb az igénybejelentés hónapját megelőző hatodik hónap első napjától, illetve a 70. életév betöltése naptári évének első napjától, legkorábban 1988. január 1-jétől lehet a támogatást folyósítani.

II. rész

Személyes gondoskodást nyújtó ellátások

1. Az ellátások formái

A szociális törvény értelmében, a szociálisan rászorultak részére a személyes gondoskodást nyújtó ellátást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják.

A személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alap- és szakosított ellátásokat.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátási formák biztosítják

- a) a gyermekek napközbeni ellátását;
- b) az étkeztetést;
- c) a házi segítségnyújtást, valamint
- d) a családsegítést.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátást nyújtanak

- a) a külön törvényben meghatározott közoktatási intézménynek nem minősülő bentlakásos gyermekintézmények;
- b) az ápolást-gondozást nyújtó intézmények;
- c) a rehabilitációs intézmények;
- d) a nappali ellátást nyújtó intézmények;
- e) az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények és
- f) az egyéb speciális szociális intézmények.

2. Alapellátások

2.1. Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátásaként annak a gyermeknek nappali felügyeletét, gondozását, nevelését és étkeztetését kell megszervezni,

- a) akinek szülei, nevelői, gondozói (a továbbiakban: szülő) munkavégzésük

- vagy betegségük miatt a napközbeni ellátást nem képesek biztosítani;
- b) akinek a testi, illetve szellemi fejlődése állandó napközbeni ellátást igényel;
- c) akit egyedülálló személy nevel és időszakonként nem képes a napközbeni ellátást biztosítani;
- d) akivel együtt a családban három vagy több kiskorú van, kivéve azt, akire nézve eltartója gyermekgondozási segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesül;
- e) aki részére a szülő szociális helyzete miatt a napközbeni ellátást nem képes biztosítani.

A c) pontban foglaltak alkalmazása szempontjából egyedülálló az is, akinek a gyermek napközbeni ellátásáról azért kell egyedül gondoskodnia, mert a másik szülő a napközbeni ellátásban nem tud részt venni.

A napközbeni ellátás a helyi igényeknek megfelelően nappali, hetes, vagy hosszabb időszakra szóló gondozás keretében is megszervezhető, különösen bölcsődében, óvodában, napközi otthonban.

2.2. Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguknak, illetve önmaguknak és eltartottaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani.

Étkeztetésben kell részesíteni azt az igénylőt, illetve általa eltartottat is, aki kora vagy egészségi állapota miatt nem képes a fentebb említett étkezéssel más módon gondoskodni.

2.3. Házi segítségnyújtás

Házi segítségnyújtás keretében kell gondoskodni

- a) azokról a személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek, és róluk nem gondoskodnak;
- b) azokról a gyermekekről, akik részére nappali vagy bentlakásos intézményben

történő állandó vagy időszakos ellátás nem biztosítható (beteg, kórokozó-hordozó stb.) és a szülők a gyermek napközbeni ellátását nem, vagy csak részben tudják megoldani.

2.4. Családsegítés

A családsegítés az életvezetési problémákkal, szociális gondokkal küzdő családok, illetve személyek szociális és mentálhigiénés ellátása.

A családsegítés feladatait a családsegítő szolgálat működésével vagy külön jogszabályban megállapított képesítési előírásoknak megfelelő családsegítő foglalkoztatásával kell megoldani.

A családsegítő szolgálat tevékenysége körében

- a) közreműködik az igénylő
- családi gondjainak rendezésében,
 - életvitelét hátrányosan befolyásoló okok feltárásában, illetve megszüntetésében,
 - mentális problémáinak megoldásában
- b) az igénylő kérelmére, problémáinak rendezése érdekében életvezetési és egyéb tanácsokat ad, segítséget nyújt;
- c) folyamatosan figyelemmel kíséri a működési területén élő lakosság szociális helyzetét;
- d) kezdeményezi a települési önkormányzatnál
- az önkormányzat kötelező feladatának nem minősülő ellátás helyben történő megszervezését,
 - új szociális ellátások bevezetését,
 - egyes szociálisan rászorult csoportok, személyek e törvényben meghatározott vagy más speciális ellátását.
- Az a)–b) pontban meghatározott ellátás térítésmentes.

3. Szakosított ellátási formák

Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorultak

rult személyekről az alapellátás keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

3.1. Ápolást, gondozást nyújtó intézmények

Az önmaguk ellátására nem vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, valamint egészségügyi ellátásáról (a továbbiakban: teljeskörű ellátás) az ápolást, gondozást nyújtó intézményben kell gondoskodni.

Ápolást, gondozást nyújtó intézmény különösen az idősek otthona, a pszichiátriai betegek otthona és a fogyatékosok otthona.

Az idősek otthonában elsősorban azoknak a nyugdíjkorhatárt betöltött személyeknek az ápolását, gondozását végzik, akiknek egészségi állapota rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényel.

Az idősek otthonába az a 18. életévét betöltött személy is felvehető, aki betegsége miatt nem tud önmagáról gondoskodni.

Ha az előzőekben említett személy pszichiátriai vagy szenvedélybetegségben szenved, ellátásáról más intézmény keretében kell elkülönítetten gondoskodni.

A fogyatékosok otthonába az a súlyos és középsúlyos értelmi vagy halmozottan fogyatékos személy vehető fel, aki nem, vagy csak részben oktatható, képezhető, foglalkoztatható, és gondozására csak intézményi keretek között van lehetőség.

A fogyatékosok otthonában indokolt esetben az enyhe értelmi fogyatékos személy is elhelyezhető.

A fogyatékosok otthonában lakók részére biztosítani kell a fogyatékoságuknak megfelelő képességfejlesztő, terápiás vagy munka jellegű foglalkoztatás lehetőségét is.

A fogyatékosok otthonában elhelyezett képezhető fogyatékosok oktatásáról gondoskodni kell.

A pszichiátriai betegek otthonában azoknak a személyeknek az ápolását, gondozását végzik, akik számottevő pszichiátriai kezelést nem igényelnek, nem veszélyeztető állapotúak, nem is rehabilitálhatók, viszont önálló életvitelre nem képesek és állandó intézeti gondoskodást igényelnek.

3.2. Rehabilitációs intézmények

A rehabilitációs intézmény a bentlakók önálló életvezetési képességének kialakítását, illetve helyreállítását szolgálja.

Rehabilitációs intézmény különösen a pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye és a fogyatékosok rehabilitációs intézménye.

A pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek rehabilitációs intézményében azt a 18. életévét betöltött pszichiátriai, illetve szenvedélybeteget kell ellátni, aki rendszeres vagy akut gyógyintézeti kezelésre nem szorul és utógondozására nincs más mód.

A pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek rehabilitációs intézményében a gondozottak részére képzési, munka jellegű vagy terápiás foglalkoztatást kell szervezni és elő kell készíteni a családi és lakóhelyi környezetükbe történő visszatérésüket.

A fogyatékosok rehabilitációs intézménye azoknak a nem tanköteles enyhe vagy középsúlyos értelmi fogyatékos, valamint mozgás-, illetőleg látássérült személyeknek az elhelyezését szolgálja, akiknek oktatása, képzése, átképzése és rehabilitációs célú foglalkoztatása csak intézményi keretek között valósítható meg.

A fogyatékosok rehabilitációs intézménye előkészíti az ott élők családi és lakóhelyi környezetbe történő visszatérését, valamint megszervezi az intézményi ellátás megszűnését követő utógondozást.

3.3. Nappali ellátást nyújtó intézmények

A nappali ellátást nyújtó intézmények elsősorban a saját otthonukban élők részére biztosítanak lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, étkezésre, társas kapcsola-

tokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére.

Nappali ellátást nyújtó intézmény különösen az idősök klubja, a fogyatékosok nappali intézménye, a nappali melegedő, a szenvedélybetegek nappali intézménye.

Az idősök klubja a szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes időszerűak napközbeni gondozására szolgál.

Az idősök klubjába felvehető az a 18. életévét betöltött személy is, aki egészségi állapotára figyelemmel az előzőekben meghatározott támogatásra szorul.

A fogyatékosok nappali intézménye a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes fogyatékosok napközbeni gondozására, foglalkoztatására és nevelésére szolgáló, a közoktatás körébe nem tartozó ellátási forma.

Rendkívül indokolt esetben gondozható a fogyatékosok nappali intézményében az a személy is, akire nézve szülője vagy más hozzátartozója gyermeknevelési támogatásban vagy ápolási díjban részesül.

A nappali melegedő elsősorban a hajléktalan személyek nappali tartózkodására nyújt lehetőséget. E szolgáltatásért nem lehet térítési díj fizetését igényelni.

A szenvedélybetegek nappali intézménye a szenvedélybetegséggel küzdő személyek napközbeni ellátását, gondozását végzi.

A szenvedélybetegek nappali intézményében elsősorban azokat a személyeket kell gondozni,

- a) akiket szenvedélybetegségük miatt – korábban – fekvőbeteg-gyógyintézetben kezeltek, illetve rehabilitációs intézményben gondoztak;
- b) akik az a) pontban megjelölt intézményi kezelés, gondozás megelőzése miatt erre rászorulnak.

3.4. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények

Az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények ideiglenes jelleggel, folyamatos ellátást, illetve éjszakai benttartózkodást biztosítanak.

Ha az e törvényben és az önkormányzat rendeletében meghatározott igénybevevők köre lehetővé teszi, egy intézmény keretében több átmeneti típusú ellátás is megszervezhető.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények típusai különösen

- a) a gyermekek átmeneti otthona;
- b) az időszerűak gondozóháza;
- c) a fogyatékosok gondozóháza;
- d) a hajléktalanok éjjeli menedékhelye és átmeneti szállása.

A gyermekek átmeneti otthonában az a harmadik életévét betöltött, családban élő kiskorú helyezhető el, aki átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül maradt vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradna, valamint akinek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett.

A gyermekek átmeneti otthonában elhelyezett kiskorú teljes körű ellátást kap. Az ellátásért nem kell térítési díjat fizetni, ha a törvényes képviselő a kiskorú elhelyezéséhez a beleegyező nyilatkozatot nem adta meg.

Az időszerűak gondozóházába azok az időszerűak, valamint azok a 18. életévüket betöltött beteg személyek vehetők fel, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni.

A fogyatékosok gondozóházában azok a fogyatékos személyek helyezhetők el, akiknek ellátása családjukban nem biztosított, vagy az átmeneti elhelyezést a család tehermentesítése teszi indokolttá.

A hajléktalanok éjjeli menedékhelye és átmeneti szállása a hajléktalan személyek

éjszakai pihenésére vagy időleges tartózkodására szolgáló intézmény.

Az éjjeli menedékhelyen térítési díj fizetését nem lehet igényelni.

4. Az intézményi jogviszony

4.1. Az ellátás igénybevételének módja

A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevétele önkéntes, az az ellátást igénylő kérelmére történik.

Ha az ellátást igénylő cselekvőképtelen, a kérelmet törvényes képviselője terjeszti elő. A korlátozottan cselekvőképes személy kérelmét törvényes képviselőjének beleegyezésével terjesztheti elő. Ha közöttük a kérelem kérdésében vita van, arról a gyámhatóság dönt.

Ha az önkormányzat rendelete eltérően nem rendelkezik, az ellátás iránti kérelmet

- a) a kérelmező a lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat által fenntartott nem bentlakásos intézmény esetében az intézmény vezetőjénél;
- b) az a) pontban nem szereplő intézmény esetén a kérelmező a lakóhelye szerinti települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell benyújtani.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás igénybevételét

- a) a lakóhely szerint illetékes települési önkormányzat képviselő-testületének (a továbbiakban: beutaló szerv) határozata
- b) a bíróság ideiglenes intézkedést tartalmazó végzése;
- c) a bírói ítélet [a továbbiakban a)–c) pont alattiak együtt: beutaló határozat]; illetőleg
- d) az önkormányzat rendeletében meghatározott körben az intézményvezető intézkedése alapozza meg.

Ha az intézményvezető az ellátás igénybevételéről nem intézkedik, a kérelmet haladéktalanul megküldi az önkormányzat rendeletében meghatározott szervnek.

Ha az ellátás igénybevételét beutaló határozat alapozza meg, a határozat egy példányának megküldésével az ellátást nyújtó intézmény vezetőjét is értesíteni kell. Az intézményvezető a kérelmet, illetve a beutaló határozatot nyilvántartásba veszi és a beérkezés sorrendjében gondoskodik a jogosultak elhelyezéséről.

Az intézmény vezetője a beutalt azonnali elhelyezéséről gondoskodik, ha a beutalt helyzete a soron kívüli elhelyezést indokolja. A soron kívüli elhelyezésre vonatkozó igényt a beutaló határozatban fel kell tüntetni.

4.2. Tájékoztatási kötelezettség

A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás feltételeiről a kérelem benyújtásakor a kérelmezőt tájékoztatni kell.

Az ellátás megkezdésének legkorábbi időpontjáról az intézmény vezetője a jogosultat, illetve hozzátartozóját értesíti.

Bentlakásos intézmény esetén a fentiek szerinti értesítés, illetőleg tájékoztatás tartalmazza

- a) az igénybevétel megkezdésére fenntartott legalább nyolcnapos határidőt, továbbá az annak elmulasztása esetén követendő eljárást;
- b) az intézménybe való felvételre, az intézményi jogviszony létesítéséhez szükséges okiratokra, személyes használati tárgyakra, hozzátartozói nyilatkozatokra, a személyes megjelenésre vonatkozó szabályokat és más, jogszabályban meghatározott feltételeket.

Az intézménybe való felvételkor az intézmény tájékoztatást ad a jogosult és hozzátartozója számára

- a) az intézményben biztosított ellátás tartalmáról és feltételeiről;
- b) az intézmény által vezetett nyilvántartásokról;
- c) a bentlakásos és átmeneti intézményi elhelyezéskor a jogosult és hozzátartozói közötti kapcsolattartás, különösen a lá-

togetás, a távozás és a visszatérés rendjéről;

- d) panaszjoguk gyakorlásának módjáról;
- e) az intézményi jogviszony megszűnésének eseteiről;
- f) az intézmény házirendjéről;
- g) a fizetendő térítési díjról, teljesítési feltételeiről, továbbá a mulasztás következményeiről.

A jogosult és hozzátartozója az intézménybe való felvételkor köteles

- a) nyilatkozni az előzőekben részletezett tájékoztatás tudomásulvételéről, tiszteltben tartásáról;
- b) adatokat szolgáltatni az intézményben e törvény alapján vezetett nyilvántartásokhoz;
- c) nyilatkozni arról, hogy a szociális ellátásra való jogosultság feltételeit és a jogosult, továbbá a közeli hozzátartozója személyazonosító adataiban beállott változásokat haladéktalanul közli az intézmény vezetőjével.

4.3. A jogosultak érdekvédelme

Ha az intézmény házirendjét a fenntartó jóváhagyta, azt az intézményben jól látható helyen ki kell függeszteni, és gondoskodni kell arról, hogy az a jogosultak, a hozzátartozóik és az intézmény dolgozói számára folyamatosan hozzáférhető legyen.

A jogosult és hozzátartozója a házirendben foglaltak szerint panasszal élhet az intézmény vezetőjénél vagy az érdekképviselői fórumnál

- a) az intézményi jogviszony megsértése, különösen személyiségi jogainak, kapcsolattartásának sérelme, továbbá az intézmény dolgozóinak szakmai, titoktartási és vagyonvédelmi kötelezettségei megszegése esetén, vagy
- b) az ellátás körülményeit érintő kifogások orvoslása érdekében.

A panasz kivizsgálására jogosult köteles 15 napon belül írásban értesíteni a panasz-

tevőt az elé terjesztett panasz kivizsgálásának eredményéről. A szükséges intézkedések egyidejű megtételével felhívja a figyelmet a sérelem orvoslásának esetleges más módjaira is.

A jogosult vagy hozzátartozója panaszával az intézmény fenntartójához fordulhat, ha a panasz kivizsgálására jogosult határidőben nem intézkedik, vagy az intézkedéssel nem ért egyet.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény fenntartója köteles meghatározni az intézményi jogviszonyban állók és az ellátásra jogosultak érdekvédelmét szolgáló fórum megalakításának és tevékenységének szabályait.

Választás alapján az érdekképviselői fórum tagjai

- a) az intézményben ellátásban részesítettek, illetőleg hozzátartozóik képviselői;
- b) az intézmény dolgozóinak képviselői;
- c) az intézményt fenntartó helyi önkormányzat, illetve szervezet képviselői.

Az a) pontban meghatározott tagok száma nem lehet kevesebb a b)–c) pont szerinti tagok összlétszámánál.

Az érdekképviselői fórum dönt az elé terjesztett intézményi panaszokról, továbbá intézkedéseket kezdeményezhet a beutaló, a fenntartó helyi önkormányzatnál, az intézmény ellenőrzését ellátó hatóságánál, illetőleg más, hatáskörrel rendelkező szervnél.

Az érdekképviselői fórum működésének részletes szabályait a házirend tartalmazza.

4.4. Az intézményi jogviszony megszűnése

Az intézményi jogviszony megszűnik

- a) az intézmény jogutód nélküli megszűnésével;
- b) a jogosultnak, illetve hozzátartozójának a jogviszony megszüntetésére vonatkozó bejelentését követő, a házirendben meghatározott idő elteltével;
- c) a jogosult halálával.

Az intézményi jogviszonyt

- a) a jogosult lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat képviselő-testülete megszünteti, ha az intézményi elhelyezés feltételei már nem állnak fenn, vagy a jogosultat másik intézménybe kell elhelyezni;
- b) az intézményt fenntartó önkormányzat képviselő-testülete megszüntetheti, ha a jogosult a házirendet súlyosan megsérti.

Az intézményi jogviszony megszűnése esetén az intézmény vezetője értesíti a jogosultat, illetve törvényes képviselőjét

- a) a személyes használati tárgyak és a megőrzésre átvett értékek, vagyontárgyak elvitelének határidejéről, rendjéről és feltételeiről;
- b) az esedékes, illetve hátralékos térítési díj befizetési kötelezettségéről;
- c) az intézménnyel, illetve a jogosulttal szembeni követelésről, kárigényről, azok esetleges előterjesztési és rendezési módjáról.

Ha a jogosult korlátozottan cselekvőképessé vagy cselekvőképtelen, az előzőekben szabályozott, jogi következményekkel járó cselekmények és jognyilatkozatok tekintetében a hozzátartozóra vonatkozó rendelkezéseket a törvényes képviselőre kell alkalmazni.

4.5. Térítési díj

Ha e törvény másként nem rendelkezik, a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokért térítési díjat kell fizetni.

A térítési díjat az e törvényben meghatározottak szerint

- a) az ellátást igénybe vevő jogosult;
- b) a szülői felügyeleti joggal rendelkező törvényes képviselő;
- c) a jogosult tartására, gondozására köteles és képes személy [az a)–c) pont alattiak a továbbiakban: kötelezett] köteles megfizetni.

Az e törvényben foglalt kivételekkel a fenntartó ingyenes ellátásban részesíti azt a jogosultat, aki

- a) jövedelemmel nem rendelkezik;
- b) bentlakásos intézmény esetén készpénzvagyona vagy a térítési díj alapjául szolgáló ingó vagy ingatlan vagyona, tartásra, gondozásra köteles és képes hozzátartozója nincs.

A személyes gondoskodás körébe tartozó szociális ellátások térítési díját (a továbbiakban: intézményi térítési díj) az intézményt fenntartó szerv évente egyszer – minden év március 31-ig – állapítja meg.

A kötelezett által fizetendő térítési díj összegéről (a továbbiakban: személyi térítési díj) az intézmény vezetője legkésőbb az ellátás igénybevételétől számított 30 napon belül írásban értesíti a térítési díj fizetésére kötelezettet. A személyi térítési díj nem haladhatja meg az intézményi térítési díj összegét.

A személyi térítési díj összege – önkormányzati intézmény esetén – a fenntartó rendeletében foglaltak szerint csökkenthető, illetve elengedhető, ha a kötelezett jövedelmi és vagyoni viszonyai ezt indokoltá teszik.

Ha a jogosult a személyi térítési díj összegét vitatja vagy annak csökkentését, illetve elengedését kéri, az értesítés kézhezvételétől számított nyolc napon belül a fenntartóhoz fordulhat. Ilyen esetben a fenntartó határozattal dönt a személyi térítési díj összegéről.

Ha a fenntartó eltérően nem rendelkezik, a személyi térítési díj összegét az intézményvezető legkésőbb minden év május 31-ig felülvizsgálja. A felülvizsgálat során megállapított új személyi térítési díj megfizetésének időpontjáról a fenntartó rendelkezik azzal, hogy az új térítési díj megfizetésére a jogosult nem kötelezhető a felülvizsgálatot megelőző időszakra. A személyi térítési díj összege év közben nem

változtatható meg, kivéve, ha a kötelezett jövedelme

- a) olyan mértékben csökken, hogy az e törvényben meghatározott térítési díj fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni;
- b) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-át meghaladó mértékben növekedett.

A gyermekétkeztetés kivételével a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapellátás keretében biztosított szolgáltatás személyi térítési díjának megállapításánál a kötelezett rendszeres havi jövedelme vehető figyelembe.

A gyermekétkeztetésnek nem minősülő étkeztetés intézményi térítési díjának alapja az élelmezés nyersanyagkötségének, valamint az étkeztetéssel kapcsolatosan felmerült költségnek egy ellátottra jutó napi összege (a továbbiakban: élelmezési térítés). Az étkeztetésért fizetendő általános forgalmi adóval növelt személyi térítési díj, amely az élelmezési térítés és az igénybe vett étkezések számának szorzata, nem haladhatja meg az ellátást igénybe vevő rendszeres havi jövedelmének 25%-át.

A házi segítségnyújtás keretében biztosított ellátás intézményi térítési díja az ellátásra fordított költségek alapján megállapított óradíj. Az ellátásért fizetendő személyi térítési díj, amely az óradíjnak és a gondozásra fordított időnek a szorzata, nem haladhatja meg a gondozott rendszeres havi jövedelmének 20%-át.

Ha a házi segítségnyújtás keretében étkezést is biztosítanak, a személyi térítési díj együttes összege nem haladhatja meg a gondozott rendszeres havi jövedelmének 30%-át.

A személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátások intézményi térítési díjának alapja

- a) nappali ellátást nyújtó intézmények esetén az élelmezési térítés;

- b) átmeneti vagy tartós bentlakásos intézmény esetén külön kormányrendeletben meghatározott egy ellátottra jutó szűkített önköltség napi összege.

Az előzőekben meghatározott intézményi ellátásért fizetendő személyi térítési díj nem haladhatja meg a jogosult havi jövedelmének

- a) 30%-át a nappali ellátást;
- b) 60%-át az átmeneti elhelyezést;
- c) 80%-át a tartós elhelyezést nyújtó intézmények esetén.

Ha a személyi térítési díjat a c) pontban meghatározott intézményi elhelyezés esetén az ellátásban részesülő a havi jövedelméből nem tudja megfizetni, a fenntartó a személyi térítési díjat határozattal az alábbiak figyelembevételével állapítja meg:

- a) az ellátásban részesülő jelentős készpénz vagy ingatlan vagyona; ennek hiányában
- b) a tartásra köteles és képes személy jövedelme.

Az a készpénz vagy ingatlan vagyon tekinthető jelentősnek, amelynek összege, illetve forgalmi értéke az intézményi térítési díj egyévi összegét a jogosult elhelyezésekor meghaladja.

A bentlakásos intézményekben a jövedelemmel nem rendelkező 16 év fölötti ellátottak részére személyes szükségleteik fedezésére az intézmény zsebpénzt biztosít. A zsebpénz havi összege el kell hogy érje a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegének 20%-át. Legalább a zsebpénz összegére kell kiegészíteni az ellátottaknak ezt az összeget el nem érő jövedelmét.

A bentlakásos intézményben az ellátott által fizetendő térítési díjat úgy kell megállapítani, hogy részére legalább az előzőekben meghatározott összegű zsebpénz visszamaradjon.

A személyi térítési díj megfizetésére köteles – ingatlan tulajdonjogával rendelkező – jogosult esetében a térítési díjat jelzálog jog biztosítja.

A jelzalogjog tényét a térítési díjat megállapító határozat tartalmazza.

A jelzalogjog tényéről az ingatlan fekvése szerint illetékes földhivatalt a határozat egy példányának megküldésével tájékoztatni kell. A földhivatal a jelzalogjogot az intézményt fenntartó önkormányzat javára az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzi.

A személyi térítési díjat

- a) a kiskorú és a gondnokság alatt álló jogosult esetén a törvényes képviselő;
- b) gondnokság alatt nem álló, emelt összegű családi pótlékban részesülő jogosult esetén a családi pótlék felvételére jogosult;
- c) az a)–b) pontban nem szabályozott esetekben a térítési díj fizetésére kötelezett jogosult vagy tartására köteles és képes személy fizeti meg az intézménynek.

III. rész

Foglalkoztatás, foglalkozási rehabilitáció

1. Speciális munkajogi rendelkezések

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény értelmében, a munkavállalót minden munkaviszonyban töltött naptári évben 20 munkanap alapszabadság és életkorától függően meghatározott pótszabadság illeti meg. A vak munkavállalónak – ezen felül – évenként 5 munkanap pótszabadság jár.

Ha a munkavállaló munkaviszonya év közben kezdődött, részére a szabadság arányos része jár. Ha a rendes szabadság kiszámításánál töredéknapp keletkezik, a fél napot elérő töredék egész munkanapnak számít. A szabadságot esedékességének évében kell kiadni; ettől a rendelkezéstől eltérni nem lehet.

A fentebb említett pótszabadság megilleti a közalkalmazotti jogviszonyban álló, vak munkavállalót is.

A fizikai munkát végző vak dolgozók korábbi munkaidőkedvezménye megszűnt.

A Munka Törvénykönyve értelmében, a munkavállalót végkielégítés illeti meg, ha munkaviszonya a munkáltató rendes felmondása, vagy jogutód nélküli megszűnése következtében szűnik meg. Nem jár azonban végkielégítés a munkavállalónak, ha nyugellátásra szerzett jogosultságot, vagy korengedményes nyugdíjat állapítottak meg részére, valamint a további munkaviszony (másodállás, mellékfoglalkozás) megszűnésekor.

Hasonló rendelkezést tartalmaz a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, amikor kimondja, hogy munkanélküli járadék – a törvényben előírt egyéb feltételek mellett – annak állapítható meg, aki öregsegi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult.

2. A megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatása és szociális ellátása

2.1. Általános rendelkezések

A megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról a 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet került kibocsátásra. E rendelet értelmében, a megváltozott munkaképességű dolgozó foglalkoztatásának (foglalkozási rehabilitációjának) célja, az orvosi rehabilitációt követően, egészségi állapotának, szakképzettségének megfelelő munkavégzés biztosítása.

A megváltozott munkaképességű dolgozó foglalkoztatásának biztosítása elsődlegesen annak a munkáltatónak a feladata, ahol a dolgozó a megváltozott munkaképességének megállapítása idején munkaviszonyban, valamint munkaviszony jellegű

jogviszonyban áll. Ezt a feladatát a munkáltató megfelelő munkakör biztosításával, szükség esetén betanítás vagy szakképzés segítségével látja el. A megváltozott munkaképességű dolgozót foglalkoztató munkáltató e feladat ellátásához – jogszabályban előírt feltételek szerint – pénzügyi támogatást igényelhet.

Ha a munkáltató működési körén belül a megváltozott munkaképességű dolgozót igazolható körülmény miatt foglalkoztatni nem tudja, illetőleg a foglalkoztatására nem köteles, a foglalkoztatást a rehabilitációs bizottságok segítik elő.

Ha a megváltozott munkaképességű dolgozó a munkáltató, illetve a rehabilitációs bizottság megfelelő rehabilitációs intézkedését elfogadja, jogosult az e rendeletben meghatározott feltételek mellett kereset-, illetve jövedelemkiegészítésre.

Ha a megváltozott munkaképességű dolgozó foglalkoztatása nem oldható meg, úgy részére átmeneti vagy rendszeres szociális járadékot kell megállapítani és folyósítani.

E rendelet alkalmazása szempontjából megváltozott munkaképességű az a munkaviszonyban, közalkalmazotti és közszolgálati jogviszonyban (a továbbiakban együtt: munkaviszony), bedolgozói munkaviszonyban vagy bedolgozói tagsági viszonyban álló dolgozó, továbbá az a szövetkezettel munkaviszony jellegű jogviszonyban álló szövetkezeti tag, aki:

- a) egészségi állapota romlásából eredő munkaképességváltozás miatt eredeti munkakörében, rehabilitációs intézkedés nélkül, teljes értékű munka végzésére tartósan alkalmatlanná vált, de öregségi vagy rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban, öregségi vagy munkaképtelenségi járadékban nem részesül;
- b) üzemi baleset vagy foglalkozási betegség következtében baleseti járadékban részesül és eredeti munkakörében mun-

káltatójánál teljes értékű munka végzésére tartósan alkalmatlanná vált;

- c) gümőkóros betegség miatt munkáltatójánál, jogszabályi tilalom folytán nem foglalkoztatható.

A munkáltató rehabilitációs kötelezettsége nem terjed ki:

- a) a további munkaviszonyban foglalkoztatott, megváltozott munkaképességű dolgozóra;
- b) arra a dolgozóra, akinek munkaképesség-változását, illetőleg megbetegedését a próbaidő tartama alatt állapítják meg.

2.2. A megváltozott munkaképességű dolgozó rehabilitációjával kapcsolatos munkáltatói feladatok

A megváltozott munkaképességű dolgozót a munkáltató köteles elsősorban eredeti munkakörében és szakmájában foglalkoztatni. Ha ez nem lehetséges, a munkáltató működési körén belül olyan munkakörben kell őt alkalmazni, ahol egészsége további romlása nélkül, munkaképességét hasznosítani tudja. Ennek megfelelően a dolgozó munkaszerződését módosítani kell.

E célok megvalósítása érdekében a munkáltató a megváltozott munkaképességű dolgozót köteles:

- a) a munkakörülmények módosításával, elsősorban eredeti munkahelyén (munkakörében) és szakmájában tovább foglalkoztatni, vagy
- b) a munkáltató működési körén belül a dolgozó egészségi állapotának, korának és képzettségének figyelembevételével megfelelő munkahelyre áthelyezni, illetőleg
- c) más munka végzésére betanítani, vagy szakképzésben részesíteni;
- d) szükség esetén az e célra létrehozott külön üzembrészben foglalkoztatni;
- e) részmunkaidőben alkalmazni;

f) bedolgozóként foglalkoztatni, ha a munkáltató tevékenysége erre módot ad.

Az előzőekben meghatározott intézkedések költségei a munkáltatót terhelik.

2.3. A rehabilitációs eljárás

A rehabilitációs eljárást a megváltozott munkaképességű dolgozó, az illetékes gyógyító-megelőző intézmény főorvosi bizottsága vagy az üzemorvos kezdeményezi a munkáltatói rehabilitációs megbízottnál.

Ha a munkáltatói rehabilitációs megbízott a rehabilitációra vonatkozó eljárás kezdeményezése napjától számított nyolc napon belül olyan foglalkoztatási javaslattal él, amelyet a dolgozó elfogad, intézkedik a dolgozó foglalkoztatásáról. Ellenkező esetben a munkáltatói rehabilitációs megbízott a nyolcnapos határidőn belül intézkedik – véleménye kikérése miatt – az illetékes munkáltatói vagy a helyi rehabilitációs bizottság összehívásáról, illetőleg megkereséséről.

A munkáltatói rehabilitációs bizottság tizenöt napon belül írásban közli a foglalkoztatásról szóló javaslatát a megváltozott munkaképességű dolgozóval. Ha a munkáltatói rehabilitációs bizottság a munkáltató működési körén belül a megváltozott munkaképességű dolgozó számára nem tud megfelelő munkakört javasolni, erről a bizottsági ülést követő három napon belül írásban értesíti a telephely szerint illetékes helyi rehabilitációs bizottságot.

A helyi rehabilitációs bizottság a megkeresést harminc napon belül ülésen bírálja el, amelyen meghívottként részt vesz a munkáltatói rehabilitációs megbízott. A helyi rehabilitációs bizottság javaslatának kialakítása előtt tájékozik a megváltozott munkaképességű dolgozó munkáltatójánál vagy más munkáltatónál történő rehabilitációjának lehetőségéről.

A munkáltatói és a helyi rehabilitációs bizottság ülésére a dolgozót meg kell hívni.

A megváltozott munkaképességű dolgozó a munkáltatói rehabilitációs megbízott intézkedésével szemben, illetőleg amiatt, mert a munkáltatói rehabilitációs megbízott a tizenöt napos határidőn belül az intézkedést elmulasztotta, a munkaügyi (tag-sági) viták eldöntésére vonatkozó rendelkezések szerint élhet jogorvoslattal.

2.4. A megváltozott munkaképességű dolgozó munkajogi védelme

Nem lehet felmondással megszüntetni a munkaviszonyát, bedolgozói munkaviszonyát a megváltozott munkaképességű dolgozónak:

- a) ha munkaképesség-változásának mértéke az 50 százalékot eléri;
- b) üzemi baleset, foglalkozási betegség esetén addig az időpontig, amíg baleseti járadékban részesül;
- c) a gümőkóros beteg dolgozónak mindaddig, amíg a foglalkoztatási tilalmat okozó betegsége a tüdőbeteg-gondozó intézet igazolása szerint fennáll.

E felmondási tilalom nem vonatkozik arra a megváltozott munkaképességű dolgozóra, aki 30 főnél kevesebb dolgozót foglalkoztató munkáltatóval áll munkaviszonyban, továbbá ha:

- a) a munkáját ismételten nem megfelelően látja el, illetőleg a munka elvégzésére alkalmatlan, kivéve, ha nem megfelelő munkája vagy alkalmatlansága megváltozott munkaképességével függ össze;
- b) a munkáltató a megváltozott munkaképességű dolgozó számára a munkáltató működési körén belül vagy azonos helységben más munkáltatónál – a helyi rehabilitációs bizottság véleményének figyelembevételével – egészségi állapotának, korának, képzettségének megfelelő új munkahelyet biztosít, illetőleg a betanítására vagy a szakképzettségére vonatkozóan javaslatot tesz és azt a megváltozott munkaképességű dolgozó nem fogadja el;

- c) öregségi, rokkantsági nyugdíjra, baleseti rokkantsági nyugdíjra, öregségi vagy munkaképtelenségi járadékra jogosult;
- d) részére sem a munkáltató, sem a munkáltató telephelye szerint illetékes rehabilitációs bizottság alkalmas munkahelyet biztosítani nem tud.

2.5. A megváltozott munkaképességű dolgozó szociális ellátása rehabilitációs foglalkoztatása esetén

Az a megváltozott munkaképességű dolgozó, aki eredeti munkakörében nem foglalkoztatható, keresetkiegészítésre, átmeneti keresetkiegészítésre, jövedelemkiegészítésre, vagy átmeneti jövedelemkiegészítésre jogosult.

Azt a munkaviszonyban, bedolgozói munkaviszonyban vagy bedolgozói tagsági viszonyban álló megváltozott munkaképességű dolgozót, valamint azt a munkaviszony jellegű jogviszonyban álló megváltozott munkaképességű szövetkezeti tagot, akit rehabilitálása érdekében áthelyeznek, illetve betanításban vagy szakképzésben részesítenek, az áthelyezés, illetőleg a betanítás vagy szakképzés megkezdésének napjától keresetkiegészítésben kell részesíteni.

Keresetkiegészítés jár:

- a) a megváltozott munkaképességű dolgozónak – ha a munkaképesség-változás mértéke az 50 százalékot eléri vagy meghaladja – a betanítás vagy szakképzés idejére;
- b) üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén – ha a munkaképesség-változás mértéke eléri, vagy meghaladja a 36 százalékot – időbeli korlátozás nélkül;
- c) gümőkóros megbetegedés esetén – rokkantsága mértékétől függetlenül – addig az időpontig, amíg foglalkoztatási tilalmat okozó betegsége a tüdőbeteg-gondozó intézet igazolása szerint fennáll.

A keresetkiegészítésre jogosult megváltozott munkaképességű dolgozó átlagkeresetét:

- a) ha átképzésben részesül, az átképzés időtartamára, a betanításnál legfeljebb tizenkét hónapra, szakképzésnél legfeljebb harminc hónapra a korábbi – nyugdíjjárulék levonásával számított – átlagkeresetének 100 százalékáig;
- b) ha átképzésben nem részesül, illetve az átképzést követően a korábbi átlagkeresetének 80 %-áig kell kiegészíteni.

Az átlagkereset összegét a keresetkiegészítés szempontjából növelni kell:

- a) a baleseti járadék,
- b) a polgári jog szabályai szerint megállapított és rendszeresen folyósított kártérítés összegével.

Azt a megváltozott munkaképességű dolgozót, aki munkaviszonyban, bedolgozói munkaviszonyban, bedolgozói tagsági viszonyban áll, valamint azt a munkaviszony jellegű jogviszonyban álló megváltozott munkaképességű szövetkezeti tagot, aki az előzőek szerint keresetkiegészítésre nem jogosult, átmeneti keresetkiegészítésben kell részesíteni, ha:

- a) az eredeti munkaköre alapján megállapított keresőképtelenség ideje alatt a rehabilitációs eljárásban részt vesz (előzetes orvosi rehabilitációs eljárás); továbbá
- b) a munkáltató rehabilitációs intézkedését elfogadja; és
- c) az új munkakörében keresőképessé válik.

Az átmeneti keresetkiegészítést az új munkakör szerinti keresőképesség első napjától addig kell folyósítani, amíg az eredeti munkakör figyelembevételével táppénz járna.

A kiegészítés összegét – az átmeneti kereset, illetőleg jövedelemkiegészítés kivételével – naptári évenként újból meg kell állapítani.

Nem folyósítható a kiegészítés, ha

- a) a dolgozó részére egyébként sem jár munkabér, munkajövedelem (igazolatlan mulasztás, fizetés nélküli szabadság stb.);
- b) a dolgozó neki felróható okból a részére biztosított képzésben nem vesz részt.

A megváltozott munkaképességű dolgozó részére a kiegészítést a táppénz megállapítására és kifizetésére jogosult társadalombiztosítási szervek állapítják meg és folyósítják.

2.6. A megváltozott munkaképességű dolgozók szociális ellátása rehabilitációs munkahely hiánya esetén

Arról a nem rehabilitálható, megváltozott munkaképességű dolgozóról, akinek munkaviszonyát, szövetkezeti tagsági viszonyát, bedolgozói munkaviszonyát és bedolgozói tagsági viszonyát (a továbbiakban: munkaviszonyát) megszüntetik, illetőleg a mezőgazdasági szövetkezet tagjaként a közös munkában a megváltozott munkaképessége miatt nem tud részt venni és öregségi, rokkantsági nyugdíjra, baleseti rokkantsági nyugdíjra, öregségi vagy munkaképtelenségi járadékra, növelt összegű öregségi, illetőleg munkaképtelenségi járadékra nem jogosult, rendszeres pénzbeli ellátás útján kell gondoskodni.

Az ellátás fajtái:

- a) átmeneti járadék, illetőleg
- b) rendszeres szociális járadék.

Átmeneti járadékra az alábbi feltételek együttes fennállása esetén az jogosult, aki:

- a) az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik és nem jogosult rokkantsági nyugdíjra;
- b) az öregségi nyugdíjkorhatárt öt éven belül eléri; és
- c) munkaképesség-változásának mértéke az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság Orvosszakértői Intézete (a továbbiakban: OTFOSZI) orvosi bizott-

ságának véleménye szerint legalább 50 százalék;

- d) munkanélküli ellátásban, keresetkiegészítésben, továbbá állandó özvegyi nyugdíjban, táppénzben, baleseti táppénzben és gyermekgondozási díjban nem részesül.

Az átmeneti járadék a munkaviszony (a közös munkában való részvételi kötelezettség) megszüntetését követő naptól az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig jár.

Az átmeneti járadékot a megváltozott munkaképességű dolgozó várható öregségi nyugdíjának 75 százalékát kitevő összegben kell megállapítani, a járadék összege azonban a rendszeres szociális járadék havi összegénél kevesebb nem lehet.

Megszűnik az átmeneti járadékra jogosultsága annak, aki

- a) öregségi vagy rokkantsági nyugdíjra vált jogosulttá;
- b) az OTFOSZI orvosi bizottságának megállapítása szerint már nem rendelkezik 50 százalékot elérő mértékű munkaképesség-változással;
- c) egészségi állapotának megfelelő és számára felajánlott munkahelyet indokolatlanul nem fogadja el.

Annak a nem rehabilitálható megváltozott munkaképességű dolgozónak, aki az átmeneti járadék megállapításához szükséges feltételekkel nem rendelkezik, munkaviszonyának megszüntetése esetén rendszeres szociális járadékot kell megállapítani, ha:

- a) a rokkantsági nyugdíjhoz az életkora szerint szükséges szolgálati idő felével rendelkezik, és
- b) munkaképesség-változásának mértéke az OTFOSZI orvosi bizottságának véleménye szerint az 50 százalékot eléri;
- c) munkanélküli ellátásban, keresetkiegészítésben, továbbá állandó özvegyi nyugdíjban, táppénzben, baleseti táppénzben és gyermekgondozási díjban nem részesül.

A rendszeres szociális járadék a munkaviszony, illetve a munkaviszony jellegű jogviszony megszűnését követő naptól jár.

Az 1994. december 31-ét követő időponttól megállapított, illetve megállapításra kerülő rendszeres szociális járadék összege havi 8100 Ft.

A rendszeres szociális járadékban részesülő megváltozott munkaképességű dolgozó – amennyiben azt a szociális körülményei indokolják – mindazokban a természetbeni és egyéb rendkívüli juttatásokban részesíthető, amelyekben a rendszeres szociális segélyezettek részesülhetnek.

Megszűnik a rendszeres szociális járadékra való jogosultság, ha a járadékban részesülő megváltozott munkaképességű dolgozó

- a) az egészségi állapotának megfelelő és számára felajánlott munkahelyet indokolatlanul nem fogadja el,
- b) munkaképesség-változásának mértéke az OTFOSZI orvosi bizottságának véleménye szerint nem éri el az 50 százalékot.

Az átmeneti járadék, illetőleg a rendszeres szociális járadék megállapítását a munkáltató is kezdeményezheti a dolgozó nevében.

Az átmeneti járadék, illetőleg a rendszeres szociális járadék iránti igényt a jogosult lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóság (kirendeltséghez) kell benyújtani. A járadékot a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság folyósítja.

2.7. A munkáltatók rehabilitációs tevékenységét segítő támogatás

A Rehabilitációs Alapról szóló törvény szerint, rehabilitációs hozzájárulás fizetésére kötelezett gazdálkodó szervezetet, megváltozott munkaképességű dolgozó foglalkoztatása esetén – igénylés alapján – dotáció illeti meg.

A dotáció mértéke a megváltozott munkaképességű dolgozók részére a tárgyévben elszámolt bruttó munkabér (átlag-

munkadíj) 35 százaléka, a szociális foglalkoztatók körében pedig a tárgyévben elszámolt bruttó munkabér 45 %-a.

A dotáció szempontjából megváltozott munkaképességűnek minősül – többek között – aki vak, illetve gyengénlátó, és azt a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége által adott igazolvány vagy a személyi járadék folyósítására kiadott igazolás tanúsítja, illetve szemész szakorvos által kiadott bizonyítvány szerint a látásfogyaté-kossága 67 %-os vagy azt meghaladja.

2.8. Rehabilitációs Alap

A Rehabilitációs Alapról az 1993. évi XVIII. törvény rendelkezik. A törvény értelmében, a Rehabilitációs Alap elkülönített állami pénzalap.

Az Alap rendeltetése:

- a) azon személyek orvosi rehabilitációt követő foglalkoztatásának elősegítése, akiknek a munkavállalási és munkahelymegtartási esélyei testi vagy szellemi károsodásuk miatt csökkentek,
- b) fejlesztési célú támogatás nyújtása a rehabilitációs foglalkoztatás célját szolgáló beruházáshoz, az ilyen céllal létesített beruházás működtetésének szinten tartásához, illetve az ilyen céllal létesített gazdálkodó szervezetek alapításához.

Az Alap bevételi forrásai:

- a) a központi költségvetésben évente e célra meghatározott összegű állami támogatás;
- b) a természetes és jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, valamint egyéb szervezetek önkéntes befizetései, felajánlásai;
- c) az Alap betéti kamatai;
- d) az Alapból visszafizetési kötelezettséggel nyújtott támogatás visszafizetéséből származó összeg és a támogatás után fizetett kamat;
- e) a rehabilitációs hozzájárulás (a továbbiakban: hozzájárulás).

Az Alap bevétele és tárgyévi maradványa nem vonható el. Az Alap javára teljesített befizetések és felajánlások közérdekű kötelezettségvállalásnak minősülnek.

Az Alapba hozzájárulást köteles fizetni a gazdálkodó szervezet, ha az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma a tárgyévi átlagos statisztikai állományi létszámának 5%-át nem éri el (a továbbiakban: kötelező foglalkoztatási szint).

A hozzájárulást a kötelező foglalkoztatási szint figyelembevételével a foglalkoztatandó létszám és az adott gazdálkodó szervezetnél foglalkoztatott, megváltozott munkaképességű személyek tárgyévi átlagos statisztikai állományi létszámának különbsége alapján kell számítani.

A hozzájárulás éves összege az előzőek szerint számított létszámkülönbség és a költségvetésről szóló törvényben évente meghatározott összeg szorzata. 1995-ben a hozzájárulás kiszámításának alapjául szolgáló összeg 6000 Ft/év.

Nem kell hozzájárulást fizetni, ha a gazdálkodó szervezetnél a foglalkoztatottak tárgyévi átlagos statisztikai állományi létszáma a 30 főt nem haladja meg.

Az Alapból teljesíthető kiadások köre olyan, a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását elősegítő beruházáshoz, beruházásnak nem minősülő bővítéshez vagy egyéb fejlesztési célú kifizetéshez nyújtott támogatás, amely

- a) normál üzemi körülmények között létesít rehabilitációs foglalkoztatáshoz munkahelyet, vagy a már meglévő, ilyen munkahelyek korszerűsítését, fejlesztését, bővítését, szinten tartását célozza;
- b) a külön jogszabályban meghatározott védett munkahely létesítésére, célszervezet és szociális foglalkoztató létrehozására, fejlesztésére, bővítésére és szinten tartására irányul;

- c) a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását elősegítő eszközök beszerzését, fejlesztését, korszerűsítését biztosítja.

A támogatás

- a) vissza nem térítendő, illetve
 - b) kamatmentes vagy kedvező kamatozású, visszatérítendő formában nyújtható.
- Az említett támogatási formák együttesen is alkalmazhatók.

Az Alapból támogatás pályázat útján nyerhető. A pályázati felhívást a népjóléti miniszter teszi közzé, amelyben meghatározza a pályázat benyújtásának feltételeit.

A pályázat benyújtására jogosult az a magánszemély, jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki, illetve amely a fentebb meghatározott célokhoz önerőből is hozzájárul.

A pályázati felhívást minden év február 20-ig kell közzétenni.

A pályázatok eredményét nyilvánosan ki kell hirdetni.

Az Alapból nyújtott támogatás átadásának, felhasználásának és visszatérítésének módjáról az Alap kezelője és a támogatásban részesülő szerződésben állapodik meg.

Amennyiben a támogatásban részesülő a törvényben, illetve a szerződésben foglalt feltételeket nem vagy csak részben teljesíti, a népjóléti miniszter a munkaügyi miniszterrel egyetértésben a támogatást részben vagy egészben visszavonja.

2.9. A vak és gyengénlátó telefonalközpontkezelők foglalkoztatása

A vak és gyengénlátó személyek távbeszélő alközpontkezelőként való foglalkoztatása tárgyában a 13/1983. (XI. 20.) EüM rendelet került kibocsátásra.

A rendelet értelmében, postai alközpontkezelői képesítéssel rendelkező vak vagy gyengénlátó személyt kell alkalmazni minden olyan távbeszélő alközpont kezelésére, amely a 20/200 mellékvonal teljesítményt nem haladja meg, és amelyhez a

Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium által jóváhagyott típusú pótkijelző rendszer csatlakoztatható.

E rendelkezés nem vonatkozik a Magyar Államvasutaknál vasútüzemi, a Magyar Postánál postaszolgálati célokat szolgáló, továbbá a fegyveres erőknél, fegyveres testületeknél, rendészeti szerveknél, valamint az Országos Mentőszolgálatnál üzembe helyezett távbeszélő alközpontokra.

A 20/200 mellékvonalnál nagyobb teljesítményig kiépíthető távbeszélő alközpontban vak vagy gyengénlátó személy csak a Magyar Posta hozzájárulásával alkalmazható.

A távbeszélő alközpontban felszerelésre kerülő pótkijelző rendszer beszerzéséről az alközpont előfizetőjének kell gondoskodnia.

Az olyan távbeszélő alközpontban, amelyben nincs pótkijelző rendszer, gyengénlátó személy kezelőként csak akkor foglalkoztatható, ha a berendezés megfelelő kezelését az alközpont előfizetője más alkalmas módon biztosítja.

Ha a munkáltató az előzőekben meghatározott távbeszélő alközpontjában nem vak vagy gyengénlátó kezelőt foglalkoztat, ilyen dolgozó kiközvetítését a munkaerő közvetítésére vonatkozó általános szabályok szerint kell kérnie.

Ha a munkaerőközvetítő szerv 30 napon belül távbeszélő alközpont kezelői munkakör betöltésére vak vagy gyengénlátó személyt közvetíteni nem tud, a munkáltató kérésére a jegyző a megyei (fővárosi) munkaügyi központtal közösen egyetértését adja ahhoz, hogy távbeszélő alközpontkezelői munkakörbe nem vak vagy gyengénlátó személyt alkalmazzon. A felmentés addig az időpontig érvényes, ameddig távbeszélő alközpontkezelői tanfolyamot végzett vak vagy gyengénlátó személy kiközvetítése lehetővé nem válik.

A látásvesztés mértékének az elbírálásánál (vak, gyengénlátó) a 2/1976. (I. 20.)

EüM rendelettel módosított 6/1971. (XI. 30.) EüM rendeletben foglaltak az irányadók.

IV. rész

Rokkantsági nyugdíj, rokkantsági járadék

1. Rokkantsági nyugdíj

1.1. A jogosultság feltételei

A társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 89/1990. (V. 1.) MT rendelet értelmében, rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki

- a) egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét hatvanhét százalékban elvesztette, és ebben az állapotában javulás egy évig nem várható (a továbbiakban: rokkant),
- b) a szükséges szolgálati időt megszerezte, és
- c) rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél.

A c) pontban foglaltak alkalmazása szempontjából nem dolgozik rendszeresen az, aki

- a) a munkakörére megállapított törvényes munkaidőnél rövidebb munkaidőben dolgozik, ha pedig már a megrokkánását megelőzően is rövidebb munkaidőben dolgozott, akkor, ha munkaideje a megrokkánását követően tovább csökken, vagy
- b) az igény bejelentését megelőző 180 nap alatt keresésképtelensége miatt megszakításokkal legalább hetvenkét napon át nem dolgozott.

A keresetet abban az esetben lehet a megrokkánás előtti keresetnél lényegesen

kevesebbnek tekinteni, ha annak a magán-személyek jövedelemadójaival csökkentett összege legalább húsz százalékkal kevesebb a nyugdíj alapját képező átlagkeresetnél.

Az öregségi és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj nem állapítható meg annak sem, aki az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve ha öregségi nyugdíjra karkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel.

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő:

22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
 22–24 éves életkorban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
 25–29 éves életkorban 6 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 4 év,
 30–34 éves életkorban 8 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 6 év,
 35–44 éves életkorban 10 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 8 év,
 45–54 éves életkorban 15 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 12 év,
 55 éves életkor betöltésétől 20 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 16 év.

Az, aki az iskolai tanulmányai megszünetését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett és huszonkét éves kora előtt megrokkant, szolgálati idejének a tartamára tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra.

Az a rokkant, aki

- a) a negyvenötödik életévét, illetőleg 1993. július 1-je előtt az ötvenötödik életévét már betöltötte és legalább tízévi;
- b) 1993. június 30-át követően az ötvenötödik életévét betölti és legalább tizenötévi szolgálati idővel rendelkezik, rokkantsági résznyugdíjra jogosult.

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a megrok-

kanás időpontjában betöltött életkort kell figyelembe venni.

Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte, és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét.

Abban az esetben, ha az igénylő karkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag karkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni.

Az, aki szolgálati idejének a kezdetét megelőző időtől rokkant, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél.

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság azzal a nappal nyílik meg, amelytől a rokkantság az orvosi bizottság véleménye szerint fennáll. Ha az orvosi bizottság a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni.

A rokkantsági nyugdíj mértéke a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően

a III. rokkantsági csoportba tartozik az, aki rokkant, de nem teljesen munkaképtelen,

a II. rokkantsági csoportba tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, de mások gondozására nem szorul,

az I. rokkantsági csoportba tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, és mások gondozására szorul.

A nyugdíj összege nem lehet kevesebb az előzőekben meghatározott rokkantsági csoportok sorrendjében a havi átlagkereset harminchárom, harmincnyolc, illetőleg negyvenhárom százalékánál.

A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet.

Ha a rokkantsági nyugdíjat 1994. december 31-ét követő, de 1996. január 1-jét megelőző időponttól állapítják meg, a rokkantsági nyugdíj legkisebb összege a III. rokkantsági csoportban havi 8400 Ft, a II. rokkantsági csoportban havi 8820 Ft, az I. rokkantsági csoportban havi 9100 Ft.

Ezek az összegek a megállapítást követő naptári évtől kezdődően a nyugellátások emelésére vonatkozó külön jogszabály szerint emelkednek.

A rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset megállapításánál az öregségi nyugdíjra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

- a) amennyiben a rokkantsági nyugdíjra jogosultsághoz szükséges és a figyelembe vehető szolgálati idő együttesen is rövidebb a törvényben meghatározott átlagszámítási időszaknál, a rokkantsági nyugdíjat e rövidebb idő alatt elért kereset (jövedelem) havi átlaga alapján kell megállapítani, legalább 30 napi kereset hiányában pedig azt a – külön jogszabályban általánosan meghatározott – minimális bért kell havi átlagkeresetnek tekinteni, amely azt a napot megelőző naptári hónapban érvényes, amely naptól a nyugdíjat megállapítják;
- b) az átlagkereset kérelemre megállapítható a megrokkánás évében a megrokkánás időpontjáig és a rokkantság bekövetkezését közvetlenül megelőző öt naptári évben – 1994. január 1-jétől éven-

ként egy-egy évvel növelt időszak alatt – elért keresetek alapján, ha az igénylő a megrokkánás időpontjáig a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte.

Ha a rokkantsági nyugdíjas állapotváltozás miatt más rokkantsági csoportba kerül, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően módosítani kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét állapotváltozás miatt módosítani nem lehet.

A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékával kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti.

A nyugdíj mértékét a nyugdíj megállapítása után szerzett szolgálati idő figyelembevételével kérelemre módosítani kell.

A szolgálati időnek azt a tartamát azonban, amely alatt a nyugdíjat korlátozás nélkül folyósították, nem lehet figyelembe venni.

A nyugdíj összegét kérelemre újból meg kell állapítani, ha az igénylőnek a nyugdíj megállapítása után szerzett szolgálati ideje alatt legalább harminchat havi keresete van. Az újbóli megállapításnál a korábbi nyugdíjazáskor már figyelembe vett és az ezt követően szerzett szolgálati időt, valamint az utolsó harminchat havi keresetet kell alapul venni.

Az újbóli megállapításnál az 1992. február 29-ét követően elért keresetek közül csak azok vehetők figyelembe, amelyek után a nyugdíjas nyugdíjjárulékot fizetett.

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy rendszeresen dolgozik, és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne.

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül feléled, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül újra bekövetkeznek. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik.

A rokkantsági nyugdíj feléledése esetén a nyugdíj mértékét módosítani kell, ha a jogosult a korábbi rokkantsági nyugdíjának a megállapítása után újabb szolgálati időt szerzett, vagy más rokkantsági csoportba került.

1.2. Az igény érvényesítése

A társadalombiztosítási ellátást szóban vagy írásban, egyes ellátásokat csak írásban lehet igényelni. Az igényt visszamenőleg legfeljebb hat hónapra lehet érvényesíteni.

Társadalombiztosítási ellátást legkorábban az igénybejelentés napját megelőző hatodik hónap első napjától lehet megállapítani.

Ha az igényt az igénybejelentés felvételére, illetve az igény elbírálására illetékes szervnél szóban terjesztették elő, az igénybejelentés napja az a nap, amelyen azt írásba foglalták, illetve amely napon az igénylő aláírta. Írásban benyújtott igénybejelentés esetén a benyújtás napja számít az igénybejelentés napjának.

Ha a társadalombiztosítási ellátásra irányuló igényt posta útján terjesztették elő, az igénybejelentés napjának a kérelem postára adásának az igazolt napját kell tekinteni.

Az igény bejelentésével egyidejűleg az igénylőnek az elbírálás hoz szükséges adatokat és igazolásokat is elő kell terjesztenie. Ha ezt elmulasztotta, ezek pótlására az igényelbíráló szervnek – legalább harmincnapi határidő kifizetésével – az igénylőt fel kell hívnia.

Ha az igénylő a jogkövetkezményekről való tájékoztatást tartalmazó ismételt fel-

hívásnak sem tesz eleget, az eljárást meg kell szüntetni. Az eljárás megszüntetése helyett a rendelkezésre álló adatok és igazolások alapján kell a társadalombiztosítási ellátást megállapítani, ha arra az igénylő egyébként jogosult.

Ha az igénylő a mulasztását elfogadhatóan nem igazolja, az adatok és igazolások későbbi benyújtását új igénybejelentésnek kell tekinteni.

Az igényelbíráló szerv az igénylőt személyes megjelenésre is felhívhatja meghallgatás, orvosi felülvizsgálat, kórházi megfigyelés stb. céljából. Ha az igénylő a jogkövetkezményekről való tájékoztatást tartalmazó ismételt felhívásra sem jelenik meg, vagy orvosi felülvizsgálatnak, kórházi megfigyelésnek elfogadható indok nélkül nem veti magát alá, és emiatt az igényt elbírálni nem lehet, az eljárást meg kell szüntetni. A megszüntetés utáni jelentkezést – ha az igénylő a mulasztását elfogadhatóan nem igazolja – új igénybejelentésnek kell tekinteni.

Az igényelbíráló szervnek határozatot kell hozni

- a) a nyugellátás, a baleseti nyugellátás összegének a felemeléséről vagy csökkentéséről, kivéve az ellátások évenkénti emelését (kiegészítését),
- b) a nyugellátásra, a baleseti nyugellátásra jogosultság megszűnéséről,
- c) a nyugellátás, a baleseti nyugellátás szüneteltetéséről,
- d) a nyugellátáshoz, a baleseti nyugellátáshoz kapcsolódó házastársi pótlék megszüntetéséről, valamint folyósításának a szüneteltetéséről,
- e) a nyugellátásra, a baleseti nyugellátásra jogosultság feléledéséről,
- f) a nyugellátásnak, a baleseti nyugellátásnak a nyugdíjazás után szerzett szolgálati idő alapján történő módosításáról és újbóli megállapításáról.

A nyugellátás megszüntetéséről nem kell határozatot hozni, ha

- a) a nyugellátásban, a baleseti nyugellátásban részesülő személy meghalt;
- b) az ideiglenes özvegyi nyugdíj egyévi tartalma lejárt.

Az igényelbíráló szerv a már jogerősen elbírált ügyben benyújtott ismételt igénybejelentést, ha az korábban fel nem hozott és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tényeket vagy bizonyítékokat nem tartalmaz, újabb eljárás lefolytatása és határozat hozatala nélkül elutasíthatja.

A nyugellátásra és a baleseti ellátásra az igényt az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság által az erre a célra rendszerezített és az igénylő (törvényes képviselője) által aláírt nyomtatványon

- a) az igénylő lakóhelye szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóságnál (kirendeltségnél), a nyugellátásban, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő halála esetén a hozzátartozói igényt az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Nyugdíjfolyósító Igazgatóságánál (a továbbiakban: Nyugdíjfolyósító Igazgatóság),
- b) a Vasutaknál munkaviszonyban állónak a szolgálati főnökségnél, a munkaviszony megszűnése után a legutóbbi szolgálati főnökségnél, a Vasutak által megállapított nyugellátásban, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő halála esetén a hozzátartozói igényt a lakóhely szerint illetékes nyugdíjasokat nyilvántartó szolgálati főnökségnél, illetőleg a Vasutak igazgatási szerveinél kell bejelenteni.

A nyugellátással és a baleseti nyugellátással kapcsolatban a rokkantság fokát és a munkaképesség-csökkenés mértékét az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos Orvosszakértői Intézetének orvosi bizottságai (a továbbiakban: orvosi bizottság) véleményezik.

Ha a nyugellátásra vagy baleseti nyugellátásra a jogosultság kétséget kizáróan fennáll, az ellátás összege azonban adatok hiánya vagy egyéb ok miatt az igénybejelentéstől számított 30 napon belül várhatóan nem határozható meg, akkor a rendelkezésre álló adatok alapján előleget kell megállapítani és folyósítani. A nyugellátásnak, baleseti nyugellátásnak határozattal történő megállapításakor az ellátás összegébe az előleget be kell számítani.

Az igénylő nyugellátásra bejelentett igényét az első fokú határozat elleni jogorvoslatra meghatározott idő lejártáig írásbeli nyilatkozattal visszavonhatja, ha ellátást nem vett fel, vagy a felvett ellátást a jogorvoslati határidő lejártáig visszafizeti.

Ha a nyugellátásra vagy a baleseti nyugellátásra irányuló igényt azért utasították el, mert az igénylő munkaképesség-csökkenése, illetőleg rokkantsága a jogosultsághoz szükséges mértéket nem érte el, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül előterjesztett igénybejelentést csak abban az esetben kell elbírálni, ha az illetékes orvos igazolja, hogy az igénylő egészségi állapota az elutasítás óta rosszabbodott.

Az öregségi, a rokkantsági és a baleseti rokkantsági nyugdíjnak a nyugdíjazás után szerzett szolgálati idő alapján történő módosítása vagy újbóli megállapítása iránti igényt a lakóhely szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóságnál (kirendeltségnél), a Vasutak által megállapított nyugdíjjal kapcsolatban pedig a lakóhely szerint illetékes nyugdíjasokat nyilvántartó szolgálati főnökségnél kell előterjeszteni. A nyugellátásnak és a baleseti nyugellátásnak orvosi vizsgálat alapján történő leszállítását az orvosi vizsgálat napját követő második hónap első napjától, megszüntetését az erről szóló határozat keltét követő második hónap első napjától, felemelését pedig az állapotrosszabbodás orvosilag

megállapított napját, legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentését, hivatalból történő felülvizsgálat esetén az orvosi vizsgálat napját követő hónap első napjától kell foganatosítani.

Ha a rokkantsági vagy a baleseti rokkantsági nyugdíjas azért nem tekinthető rokkantnak, mert keresete lényegesen nem kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél, e tény megállapítását követő hónap első napjától kell a nyugdíjat megszüntetni.

A nyugellátást, a baleseti nyugellátást, továbbá a társadalombiztosítási szervek hatáskörébe utalt nem társadalombiztosítási ellátást a nyugdíjfolyósító szervek nyugdíjfolyósítási törzsszám, mint azonosító szám alatt folyósítják. A nyugellátást és a baleseti nyugellátást a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság folyósítja.

A Vasutak nyugdíjasai, valamint ezek hozzátartozói részére járó nyugellátások folyósításával kapcsolatos feladatokat a Vasutak igazgatási szervei végzik.

A nyugellátást és a baleseti nyugellátást havonta utólag kell folyósítani, legkorábban attól a naptól, amikortól azt határozattal megállapították.

Ha az előzőekben megjelölt napon folyósítást kizáró ok áll fenn, a nyugellátás és a baleseti nyugellátás folyósítását a kizáró ok megszűnését követő naptól kell megindítani.

Az öregségi és a rokkantsági nyugdíj folyósítása legkorábban a táppénz, illetőleg a baleseti táppénz megszűnését követő naptól indítható meg.

Ha az igény elbírálása után megállapítást nyer, hogy az igényt tévesen utasították el, vagy az igénylőnek tévesen alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetőleg folyósítottak, a hiba felfedésétől visszafelé számított öt éven belül járó összeget utólag ki kell fizetni.

Az esedékessé vált és fel nem vett ellátást az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni.

A társadalombiztosítási igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes.

A társadalombiztosítási igény érvényesítésével, valamint az ellátás folyósításával kapcsolatban a személyes megjelenésre felhívott részére az ezzel összefüggésben felmerült indokolt költségeket meg kell téríteni.

A személyes megjelenésre felhívott személynek az utazási, ételmezesi és a szállás költségét, valamint a keresetvesztését kell megtéríteni. Ha a személyes megjelenésre felhívott személy csak kísérelővel képes megjelenni, a kísérelő utazási, ételmezesi és szállás költségét, valamint keresetvesztését is meg kell téríteni.

Társadalombiztosítási ellátásról lemondani, azt átruházni vagy engedményezni csak jogszabályban meghatározott esetekben lehet.

A jogosult halála esetén a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben, ezek hiányában az örökös veheti fel a halál napjától egy éven belül.

2. Rokkantsági járadék

A rokkantsági járadékról a 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet került kibocsátásra.

A rendelet értelmében, aki az Országos Orvosszakértői Intézet illetékes orvosi bizottságának szakvéleménye szerint a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg, rokkantsági járadékra jogosult.

A rokkantsági járadékot az előzőekben említett feltételek megléte esetén legkorábban annak a hónapnak az első napjától

lehet megállapítani, amelyben az igénylő a 18. életévét betöltötte.

A rokkantsági járadékot az igénylő vagy törvényes képviselője által írásban előterjesztett kérelem alapján a lakóhely szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóság (kirendeltség) állapítja meg és a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság folyósítja.

Az 1994. december 31-ét követő időponttól megállapított, illetve megállapításra kerülő rokkantsági járadék összege: havi 7500 Ft.

Nem állapítható meg, illetőleg nem folyósítható a rokkantsági járadék annak, aki térítés nélkül van intézményben elhelyezve.

Az igény érvényesítésére, a jogorvoslatra, illetőleg a felelősségre a társadalombiztosításra vonatkozó jogszabályokat kell megfelelően alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a járadék mentes a végrehajtás alól.

V. rész

Egyéb jogszabályok, speciális rendelkezései

1. Családi pótlék

Erre vonatkozó törvény a hatálybalépését követően kerül közlésre.

2. Gyermekgondozási segély

Erre vonatkozó törvény a hatálybalépését követően kerül közlésre.

3. Adózás, adómentes jövedelmek

A magánszemélyek jövedelemadójáról a többször módosított, 1991. évi XC. törvény rendelkezik.

A törvény értelmében, mentes az adó alól az állami szociális rendszer keretében, illetőleg az önkormányzat, továbbá az egyház és az egyházi karitatív szervezetek által nyújtott szociális és nevelési segély, az önkormányzat által a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény alapján nyújtott átmeneti segély, temetési segély, lakásfenntartási támogatás és munkanélküliek jövedelempótló támogatása, a vakok személyi járadéka, a rokkantsági járadék, a sorkatona hozzátartozójának járó családi segély, a hadigondozási pénzellátások, a nemzeti gondozásról szóló törvény alapján folyósított nemzeti gondozási díj, valamint a megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres szociális, átmeneti és egészségkárosodási járadéka, a munkáltatótól, az érdekvédelmi szervezettől a házastárs vagy egyeneságbeli rokon részére folyósított temetési segély, továbbá az önsegélyező feladatot is vállaló társadalmi szervezet, önsegélyező egyesület által nyújtott szociális segély.

Nem kell az adót megfizetni a nyugdíj összege után.

A törvény szerint megállapított adóból levonhatók a következő tételek:

- a) a magánszemélytől a társadalombiztosításról szóló törvény alapján az adóévben levont (általa befizetett), a nyugdíjjárulékalap 6 %-át meg nem haladó összegnek és az egészségbiztosítási járulékalap 4 %-át meg nem haladó összegnek a 25 %-a;
- b) 7200 Ft adójóváírás annál a magánszemélynél, akinek az adóévben elért összjövedelme nem haladja meg az 500.000 Ft-ot;
- c) a súlyosan fogyatékos magánszemélynél havonta 900 Ft, ha a fogyatékos állapot az adott hónapban legalább egy napig fennáll.

A súlyos fogyatékoság minősítéséről és igazolásáról a 15/1990. (IV. 23.) SZEM rendelet került kibocsátásra. E rendelet

értelmében, súlyos fogyatékosnak kell tekinteni többek között azt, aki a vakok személyi járadékáról szóló, módosított 6/1971. (XI. 30.) EüM. rendelet alapján vaknak minősül.

A súlyos fogyatékoság igazolására és az állapot végleges, vagy átmeneti jellegének megállapítására a megyei (fővárosi) vezető szemész (felügyelő) szakfőorvos jogosult.

Az orvosi vélemény felülvizsgálatát az igazolás kiállítását végző orvos szakmai fellettesétől 30 napon belül lehet kérni.

Az ideiglenes jelleggel kiadott igazolás esetén fel kell tüntetni érvényességének időtartamát; a meghosszabbításhoz ismételt orvosi vizsgálat szükséges. A véglegesnek minősített állapotot nem kell újra igazolni.

A magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény értelmében, az önálló tevékenységet végző magánszemély kérelmére az adóhatóság a jogszabályban előírt különböző nyilvántartások vezetése alól felmentést adhat, ha

- a) a kérelmező a súlyos fogyatékoság minősítéséről és igazolásáról szóló jogszabályok előírásainak megfelelően igazolja, hogy súlyos testi fogyatékoságának jellege miatt, e kötelezettség teljesítése tőle nem várható el, és a vele közös háztartásban élő hozzátartozói sem képesek a nyilvántartás(ok) vezetésére; továbbá
- b) a nyugtaadási kötelezettség alól az általános forgalmi adóról szóló törvényben meghatározott feltételek alapján egyébként felmenthető.

4. Mentesség a villamoshálózat-fejlesztés hozzájárulás fizetése alól

A villamoshálózat-fejlesztés hozzájárulásáról szóló 1/1984. (I. 17.) IpM rendelet módosítása tárgyában került kibocsátására a 12/1993. (VII. 6.) IKM rendelet.

E rendelet értelmében, nem kell fejlesztési hozzájárulást fizetni a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, valamint a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége igazolása alapján a mozgáskorlátozottaknak, továbbá a gyengénlátóknak és vakoknak 9,9 kW teljesítményig.

5. Vakok küldeményeinek postai továbbítása

Az 1/1966. (V. 15.) KPM rendelettel kiadott Postaszabályzat értelmében, díjmentes a vakok kizárólagos használatára szolgáló, dombornyomású írásokat tartalmazó levélpostai küldemény 7 kg súlyig. Díjmentesek továbbá ugyanilyen súlyhatárig a vésetek, hangfelvételek, különleges papírok, ha a feladó vagy a címzett a vakok valamilyen hivatalosan elismert intézete. A díjmentesség kiterjed – a légipostai pótdíj kivételével – a külön postai szolgáltatásokra is.

A díjmentes küldeményt úgy kell csomagolni, hogy tartalmát a postai kezelés során bármikor könnyen meg lehessen vizsgálni.

6. Mentesség a bírósági végrehajtás során

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény értelmében, mentes a végrehajtás alól többek között:

- a) a segély, ideértve a szociális ellátásként kapott segélyt is,
- b) a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka,
- c) a megváltozott munkaképességű személyt megillető keresetkiegészítés.

7. Speciális rendelkezés a büntetőeljárásban

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény értelmében, védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező, ha a terhelt süket,

néma, vak, vagy a magyar nyelvet nem ismeri.

Védőt elsősorban a terhelt hatalmazhat meg. A meghatalmazásról a terhelt törvényes képviselője, vagy nagykorú hozzátartozója is gondoskodhat. Ha a terheltnek nincs meghatalmazott védője és a védelem kötelező, a hatóság védőt rendel ki.

8. Az okiratokra vonatkozó külön rendelkezés

A magánokiratokra, illetőleg azok teljes bizonyító erejére vonatkozóan, a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmaz rendelkezést.

Ennek értelmében, a magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi feltételek valamelyike fennáll:

- a) a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta;
- b) két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el; az okiraton a tanúk lakóhelyét (címét) is fel kell tüntetni;
- c) a kiállító aláírása, vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van.

Ha az okirat kiállítója olvasni nem tud, az előzőek szerint kiállított okiratnak csak akkor van teljes bizonyító ereje, ha magából az okiratból kitűnik, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a kiállítónak megmagyarázta.

E rendelkezésből az következik, hogy a vakság ténye önmagában nem zárja ki a vak személy által, a fentiek szerint kiállított okirat teljes bizonyító erejét.

9. A vakok végrendelezési joga

A vakok végrendelezési jogára nézve, fontos rendelkezést tartalmaz a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, amikor kimondja, hogy a vak, az írástudatlan, továbbá az, aki olvasásra vagy nevének aláírására képtelen állapotban van, írásbeli magánvégrendeletet nem tehet.

E személyek vonatkozásában tehát a végrendelezési jog gyakorlására kizárólag közjegyző, vagy bíróság előtt tett végrendelet (közvégrendelet) formájában kerülhet sor.

10. Utazási kedvezmények

A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről a 13/1991. (I. 18.) Korm. rendelet került kibocsátásra.

E szerint, az országos közforgalmú vasutak vonalain, valamint a helyközi (távolsági) menetrend szerinti autóbuszközlekedésben díjmentesen utazhat korlátlan számban:

- a) a gyermek 4 éves koráig, amennyiben külön ülőhelyet nem foglal el;
- b) a 70. életéve betöltése napjától a magyar állampolgár, személyi igazolványának felmutatásával;
- c) az országgyűlési képviselő, képviselői igazolványa felmutatásával;
- d) a vak hadirokkant, az erről kiállított igazolás alapján.

Korlátlan számú utazásra érvényes, átlagosan (díj szabási övezetektől függő) 90 %-os kedvezményű jegy váltására jogosult a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával rendelkező vak tagja.

Korlátlan számú utazáshoz 50 %-os kedvezményre jogosult többek között:

- a) a gyermek 4 éves korától, vasúton 14 éves, autóbuszon 10 éves koráig,

b) a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával utazó vak személynek egy kísérője.

A nyugdíjasok a „Nyugdíjasok utazási utalványa” alapján, évente 16 alkalommal 50 %-os kedvezményre jogosultak. A kedvezményre jogosult választhat, két 50 %-os utazási lehetőség özszevonásával, egy 90 %-os kedvezményt is igénybe vehet. A „Nyugdíjasok utazási utalványa” 16 kedvezményének felhasználása után, további két alkalommal 90 %-os kedvezménnyel utazhat. Az 50 %-os, illetőleg két kedvezményhely felhasználásával kombinált (vasúton, autóbuszon történő) utazás csak az utazás megkezdését követő nap 24. órájáig vehető igénybe. A kedvezmény szempontjából nyugdíjasnak minősül a sajátjogú nyugellátásban, a hozzátartozói vagy egyesített ellátásban részesülő személy. A nyugdíjas az őt megillető kedvezményt házastársával (élettársával) megoszthatja, ha az a nyugdíjkorhatárt már elérte. A házastárs (élettárs) az igényjogosulttal együtt történő, vagy önálló utazása esetén is igénybe veheti a kedvezményt.

Az elővárosi vasút (Budapesti Közlekedési Vállalat–Helyi érdekű vasút) vonalain, valamint a menetrend szerinti helyi tömegközlekedésben díjmentesen utazhat korlátlan számban – többek között – a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával rendelkező vak tagja. (A gyengénlátók utazási kedvezményét a hivatkozott rendelet nem szabályozza.)

A kedvezményes utazás valamennyi olyan helységben, illetőleg utazási viszony-

latban igénybe vehető, ahol helyi tarifa-rendszer szerint működő tömegközlekedés van.

11. Mentesség a tv-előfizetési díj megfizetése alól

A Magyar Televízió műsora vételének előfizetési díjáról a 33/1991. (XII. 18.) PM rendelet rendelkezik.

A rendelet értelmében, a Magyar Televízió műsora vételének előfizetési díja televízió-készülékenként havi 460 forint.

Mentesül az előfizetési díj megfizetése alól:

- az egyedül élő 70 éven felüli személy;
- az önálló háztartásban élő házaspár, illetve az élettársak, ha mindketten 70 éven felüliek;
- az a 70 éven felüli személy, aki önálló nyugdíjjal, keresettel vagy egyéb jövedelemmel nem rendelkező közeli hozzátartozója [Ptk. 685. b) pontja] eltartásáról gondoskodik;
- a 100 %-os hadirokkant;
- a súlyosan látás- és hallássérült, az I. és II. csoportbeli rokkant.

A mentesség szempontjából, a súlyosan látás- és hallássérültek vonatkozásában, az SZJA-kedvezmény alapjául szolgáló jogszabályi előírások alkalmazandók: a 2/1976. (I. 20.) EüM rendelettel módosított 6/1971. (XI. 30.) EüM rendelet és a 15/1990. (IV. 23.) SZEM rendelet.

A fentiek szerint mentességre jogosultnak a díjbeszedéssel megbízott szervhez nyilatkozatot kell benyújtania. A mentesség a bejelentett állandó lakhely alapján illeti meg a jogosultat. ● ● ●

*Szerkesztőség munkatársai: Lak István és Fehér István
Telefon: 1210-440/114-es mellék. Az újság előfizethető a megyei szervezeteknél egész évre 160 Ft-ért a tárgyévét megelőző november 30-áig, félévre 80 Ft a tárgyév II. féléve előtti május 15-éig*

ÚJDONSÁG MAGYARORSZÁGON

a **BE-BA** márkanévű rugalmas műanyagból kifejlesztett, peremezett csomagtartó védőhuzat. Kímélje és védje csomagtartójának kárpitját a szennyeződésektől, sérülésektől!
A BE-BA könnyen behelyezhető, kiemelhető, tisztítható.

**Fehérkakas Bt., 2200 Vecsés,
Gammel József u. 6. Tel.: 06-29-350-631**

Megrendelhető rögzítőn, szállítás cégeknek minden pénteken, magánszemélyeknek szombaton. Pontos címre szállítás!

Raktárról való szállítás a következő típusokba:

Opel Corsa (4.990.-Ft+ÁFA),

Opel Astra Caravan (4.490.-Ft+ÁFA)

Lada Samara (4.890.-Ft+ÁFA)

Bármilyen egyéb gépkocsitípushoz

a rendeléstől számított két héten belül szállítunk!

Ajándékozzon autójának **BE-BA csomagtartó védőhuzatot!**

FEHÉRKAKAS

Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Vecsés, Gammel József utca 6.
Tel.:06-29-350-631, Tel/Fax:201-6111

Műszaki szolgáltatások

- ☞ Számítógépek és hálózatok telepítése
- ☞ Számítástechnikai eszközök javítása
- ☞ Szervíz
- ☞ Szaktanácsadás, oktatás
- ☞ Számítástechnikai segédanyagok

Nyomdai szolgáltatások

- ☞ Reklámfotók, reklámanyagok
- ☞ Szórólapok készítése

- ☞ Irodabútorok, irodai berendezések,
- ☞ Telefonok árusítása

